

West-Vlaanderen Werkt

De polsslag van de
West-Vlaamse economie

#2 2024

west-vlaanderen
de gedreven provincie

AI-gebruik bij ondernemingen

Eerste toepassingen in West-Vlaamse landbouw

West-Vlaanderen Werkt

#2 2024 - jaargang 66

- 04 **Ondernemers-DNA** Dirk Syx, Wijn domein Den Nachtegael
- 07 **Beleidsnieuws**

Dossier: Artificiële intelligentie

- 08 **Van Cijfers naar Inzicht** AI-gebruik bij bedrijven in West-Vlaanderen, Vlaanderen en België
- 12 POM West-Vlaanderen ondersteunt AI-integratie via onderzoeksprojecten
- 14 Groeiend enthousiasme voor AI in onkruidbestrijding

Dossier: Investeren in West-Vlaanderen

- 19 **Van Cijfers naar Inzicht** Kleine terugval in bedrijfsinvesteringen
- 24 **Ondernemers-DNA** Trees Loncke en Ronny Schelfhout, cofounders Kioz

Dossier: Voedingssector

- 28 **Sectorfocus** Voedingsindustrie blijft toonaangevend in West-Vlaamse economie
- 34 **Sectorfocus** Ruim 500 starters in 5 jaar tijd voor West-Vlaamse voedingsindustrie
- 36 Interview An-Sofie Pinket (POM West-Vlaanderen) en Carole Dembour (Fevia)
- 39 **Sectorfocus** 30 grootste West-Vlaamse voedingsbedrijven goed voor meer dan 10.000 voltijdse jobs
- 42 **Ondernemers-DNA** Saskia Soete De Boosere, CEO Kortrijk Xpo
- 46 **Vandaag Uitgedaagd** Deelname aan tv-programma's heeft positieve impact op ondernemingen

Beste lezer

Je kon er het afgelopen jaar onmogelijk naast kijken. Artificiële intelligentie was alomtegenwoordig in het nieuws, bij bedrijven, in de zorgsector, in het onderwijs en zelfs bij mensen thuis. De mogelijkheden van AI lijken schier eindeloos, maar tegelijk moeten we op onze hoede zijn voor sommige valkuilen.

In deze editie van West-Vlaanderen Werkt kijken we samen met de UGent naar hoe het gesteld is met het AI-gebruik bij West-Vlaamse bedrijven, en ook in de rest van Vlaanderen en België. Dat gebruik is weliswaar in stijgende lijn, maar de meerderheid van de ondernemingen houdt toch de boot nog af. In de landbouwsector wordt intussen wel volop geëxperimenteerd met AI voor onkruidbestrijding. Daar valt veel winst te boeken op het vlak van efficiëntie en duurzaamheid.

We zoomen ook uitgebreid in op de voedingssector. In 2016 brachten we al een gedetailleerde sectoranalyse van de West-Vlaamse voedingsindustrie en nu, acht jaar later, kijken we met de hulp van POM West-Vlaanderen en de sectie Data & Analyse van het Provinciebestuur naar hoe het intussen gesteld is met de branche.

Nog altijd is de voedingssector toonaangevend in de West-Vlaamse economie, zo tonen de recente cijfers, al wordt het wel steeds moeilijker om nog verder te groeien. Investeringscijfers in bijvoorbeeld innovatie-infrastructuur en het aantrekken van arbeidskrachten moeten verdere groei opnieuw mogelijk maken.

Neem voorts zeker ook een duik in ons jaarlijkse overzicht van de grootste bedrijfsinvesteringen in onze provincie. Na een aantal jaren van stijging vertonen de investeringscijfers opnieuw een terugval, zij het een zeer lichte. We gaan op zoek naar de oorzaken en kijken opnieuw naar welke bedrijven de investeringskampioenen waren.

Veel leesgenot
Arno De Wispelaere, hoofdredacteur

Dirk Syx, Wijndomein Den Nachtegael

“Een product staat of valt met begeestering en passie”

Christina Van Geel, Stem & Pen

Ondernemer Dirk Syx gaf zijn leven in 2018 een nieuwe wending. Hij verkocht zijn succesvolle bedrijf Syx Automations, marktleider in software automatiseringsoplossingen voor de sport-, cultuur- en entertainmentsector, en stortte zich op de wijnbouw. In de buurt van de iconische oorlogsbegraafplaats Tyne Cot Cemetery in Zonnebeke bouwde hij in drie jaar tijd een oude hoeve om tot een modern wijnbedrijf, Den Nachtegael. En ook al is wijn maken meer zijn passie dan zijn beroep, hij doet ook dát als een rasechte ondernemer.

Dirk Syx: In veel bedrijven zit alle kennis en kunde bij de ondernemer. Zonder hem of haar is de organisatie bij wijze van spreken een lege doos. Dat geeft problemen in het kader van waardering en kapitaal. De onvervangbaarheid van een ondernemer staat het succes van de onderneming in de weg. Ik was nog maar twaalf toen ik dat doorhad. Ik zei toen al tegen mijn vader: “Ik wil een bedrijf uitbouwen dat niet per se van mij afhankelijk is, zodat ik iets kan doorgeven aan een volgende generatie.”

"Ik wil vervangbaar zijn. Het bedrijf moet kunnen voortbestaan na mij."

Ik heb altijd gewerkt vanuit het idee: ik wil vervangbaar zijn. Ik laat me omringen met de juiste mensen op de juiste plaats. Daar heb ik altijd een neus voor gehad. Met het wijndomein is dat niet anders. Ik ben dan wel de manager die de lijnen uitzet, maar op een dag gaat het licht uit. Dat is nu eenmaal zo. En dan moeten er mensen zijn die het bedrijf kunnen overnemen. Daar besteed ik veel aandacht en zorg aan. Zo train en leid ik mensen continu op. Het bedrijf moet

kunnen voortbestaan na mij. *C'est la vie*. Mijn ouders waren landbouwers. Maar ik wist al vroeg dat die stiel niets voor mij was. De boer boert op zijn akker en weet van de wereld niet. Hij is niet bezig met sales en marketing. Intussen is dat een beetje geëvolueerd. Maar de boerenstiel blijft toch vooral een lokale bezigheid, terwijl ik de wereld wilde zien. Toen ik veertien was zat mijn boekentas al vol met elektronica-componenten die ik op school verhandelde. Waar ik soms ook voor gestraft werd (*lacht*). Maar so it, dat verkoopbeest zat al vroeg in mij en de wereld mocht groter zijn dan onze boerderij.

De Syx Sense

“Pak het vast, hang het aan de muur en maak dat het recht hangt.” Dat is een levensles die ik van mijn vader heb meegekregen en die ik doorgeef aan mijn kinderen en mijn medewerkers. Niet te veel zeveren en zagen, maar doen. Dat pas ik toe in de dingen die ik doe. De koe bij de horens vatten, handelen, doorgaan.

Mijn vader was een echte techneut. Heel rationeel ook. Mijn moeder was dan weer een ongelofelijke ‘gladde’, een groot commercieel talent. Ik ben de mix van mijn beide ouders. Commercieel en zeer technisch. Ik geef intussen drie jaar les in wijnbouw en ik zeg tegen mijn cursisten: “Een goed product is de basis.” Of je nu een handtas, een

automatisatiesysteem of een fles wijn maakt: als een product niet goed is, verkoopt het niet. Een goed product máken is zo moeilijk niet, daarvoor moet je gewoon de juiste mensen aantrekken. Kennis en vakmanschap kan je inhuren. Maar de begeestering, de passie, het vuur van de ondernemer: daarmee valt of staat de verkoop van een product. Je product mag nog zo goed zijn, als je de mensen niet kan inspireren en overtuigen, dan is het niks waard.

Dat is het zesde zintuig, de ‘Syx sense’ noem ik dat, met een knipoog naar mijn naam. De magie die je rond je product creëert en waardoor je er een succesverhaal van maakt. Dat maakt van een ondernemer een topondernemer, iemand die kan inspireren met zijn kennis, zijn kunde én zijn passie.

Verhalen vertellen

Ik maak me geen illusies: mijn wijn mag nog de beste wijn ter wereld zijn, de verkoop zal niet vanzelf gaan. Vroeger kon dat misschien nog, maar voor elk goed product zijn er intussen tien alternatieven. Als ondernemer moet je je echt afvragen: “Waardoor gaan mensen mijn product kopen? Hoe maak ik het verschil?” Kwaliteit is één ding. Maar een combinatie van factoren bepaalt of je product succesvol wordt. In het geval van onze wijn is dat de beleving, de etiketten, het verhaal errond.

"Mijn hobby was wijn, mijn beroep automatisatie. Nu is het andersom."

Ook het onkruid op de wijngaard wordt volautomatisch tegengegaan. Dankzij een sproeier met vacuümsysteem hebben we tien keer minder product en water nodig. Ik heb van mijn hobby mijn beroep gemaakt en omgekeerd. Mijn hobby was wijn, mijn beroep automatisatie. Nu is het andersom. Ik blijf beide passies combineren. Maar wat ik nooit of te nimmer zal automatiseren is het contact met mijn mensen. Ik werk graag met mensen. CEO, dat betekent voor mij Chief Entertainment Officer (*lacht*). Ik hou ervan om mijn medewerkers te entertainen en te inspireren. Je moet je mensen goed betalen, dat is evident. Maar daar stopt het niet. Er zijn verschillende plekken waar je goed betaald wordt. Het is minstens zo belangrijk dat je je goed voelt in een bedrijf, dat je voelt dat je deel bent van een groter verhaal.

Het personeel van Den Nachtegael bestaat uitsluitend uit gepensioneerden. Ik ben zelf zestig. Ik wéét dat je op die leeftijd nog niet afgeschreven bent, ook al geeft de samenleving je soms dat gevoel. Van de dag dat je op pensioen bent is het *from hero to zero*. Dat heb ik zelf ondervonden toen ik de fakkel door gaf. De dag daarna belt niemand je nog. Voor deze mensen is dit werk een nieuw doel. Ze voelen zich betrokken, ze maken deel uit van een community en ze bouwen mee aan dit verhaal. Ik zie hun passie, hun plezier, hun energie en dat doet mij enorm veel deugd.

Onze wijnen dragen de naam Sinnebec, de naam van de allereerste nederzetting hier en een voorloper van de huidige naam Zonnebeke. De eerste bewoning die in geschiedenisboeken wordt vermeld, is de Augustijnenabdij, gebouwd in 1072. Van zodra ik met de opleiding wijnbouwkunde was gestart, speelde ik al met het idee om 26 wijnen te maken, één voor elke letter van het alfabet. Elke wijnsoort draagt de naam van een kloosterling uit de abdij: Noëlla, Prélude, Isaac, Joannes ... Marketingstudio GBL uit Kortrijk maakte voor elk karakter een tekening: een personage met het kopje van een nachtegaal. Een verwijzing naar de naam van de hoeve die hier vroeger stond. Het hele leven is een verhaal. Al sinds onze kindertijd smachten we naar verhaaltjes. Het zit gewoon in

onze genen. Droge informatie over alcoholpercentages en sulfieten interesseert de mensen niet. Pas als je dat in een verhaal giet, komt je product tot leven.

Chief Entertainment Officer

Den Nachtegael is een slim wijndomein. Er gaat geen dag voorbij of ik ben aan het programmeren. Als ik iets drie keer manueel doe, is dat voor mij een trigger om te automatiseren. We oogsten bijvoorbeeld niet met de hand, maar met een optische machine. Die selecteert en plukt de druiven op het moment dat ze klaar zijn terwijl de slechte druiven en bladeren worden gefilterd. Op die manier oogsten we een hectare per uur. Als je dat handmatig doet, heb je 40 mensen nodig en kan je één hectare per dag doen.

Global denken

Een eindpunt is voor mij altijd een nieuw begin. Ook dat is typisch voor een ondernemer. Ik heb iets bereikt, mooi, maar intussen ben ik alweer bezig met het volgende project. Ik heb mensen rondom mij nodig die wat we bereikt hebben kunnen verderzetten, die dat consolideren.

Zelf ben ik geen operationele mens. Ik ben een innovator en creator. Ik ben nooit tevreden met waar ik nu sta. Ik wil verder, vernieuwen, heruitvinden. Dat is niet altijd gemakkelijk. Daarom heb ik een aantal jaren geleden moeten beslissen om het bedrijf door te geven aan de kinderen. Ik was op. Het kaarsje was opgebrand. Een passie kost ook energie.

Het was mijn droom om ooit terug te

keren naar de boerenstiel, want ik ben uiteindelijk een landbouwerszoon. Maar ik wilde niet standaard boeren. Ik wilde global blijven denken, met een zeer lokaal product. Binnenkort vertrek ik naar Italië om onze wijnen daar in de markt te zetten. Ik wil een internationaal wijndomein zijn. Daarom heet ons bedrijf ook Sinnebec, in Japan moet je niet afkomen met 'Den Nachtegael'!

Het idee was om tot rust te komen tussen de wijnranken. Dat lukt me niet echt, want ik doe niet aan 'een beetje ondernemen'. Den Nachtegael is intussen flink gegroeid tot een domein van achttien hectare. We maken 120.000 flessen wijn per jaar, dat is geen klein verhaal meer. Ik moet weer oppassen. Mijn lichaam vertelt me dat ik op de rem moet staan. Maar dat is niet simpel.

Mijn passie neemt me elke keer weer op sleeptouw. Dat is de aard van het beestje. De goesting om iets op te bouwen, is grenzeloos. Elke morgen opstaan om aan dat verhaal te bouwen, om die druiven letterlijk en figuurlijk te zien groeien: dat is de zin van mijn leven.

www.den-nachtegael.be

"Ik ben nooit tevreden met waar ik nu sta. Ik wil verder, vernieuwen, heruitvinden."

© Filip Lansweert

Voedingsindustrie is speerpuntsector van West-Vlaamse economie

Naar goede gewoonte neemt West-Vlaanderen Werkt u mee naar de realiteit en de toekomst van economisch West-Vlaanderen. Beide elementen komen ook netjes aan bod. Artificiële intelligentie, als blik op de toekomst, en een sectoranalyse van onze voedingsindustrie, die ons met de voeten in de krachtige industriële realiteit van vandaag zet.

De technologische innovaties zijn de voorbije jaren in een stevige stroomversnelling gekomen. Deels gedreven door de zoektocht naar antwoorden op de uitdagingen die op ons afkomen, deels uit opportuniteitsoverwegingen. Artificiële intelligentie is allicht in beide kampen te plaatsen. In elk geval spruit AI voort uit een al lang ingezette koppeling van bestaande data met door technologie gedreven verwerkingscapaciteit. Op basis daarvan worden analyses toegepast, verbanden gelegd en combinaties gemaakt om antwoorden te formuleren op complexe vragen. Of 'gewoon', om de hoeveelheid aan data behapbaar te maken, en zo te vertalen in instructies voor andere technologieën.

Autonome voertuigen, van landbouwvoertuigen over binnenvaartschepen tot drones, kunnen bijvoorbeeld op die manier met extreme nauwkeurigheid en rekening houdend met alle relevante feitelijkheden en omgevingsfactoren op een efficiënte en veilige manier taken uitvoeren. De basis van AI en evenzeer een van de toepassingsgebieden, de landbouw, brengt me naadloos bij het tweede thema van dit nummer. Als kennispartner maakte West-Vlaanderen, ook op basis van data, opnieuw een uitgebreide analyse van een van de speerpuntsectoren van het West-Vlaams economisch weefsel, met name de voedingsindustrie. Op tal van domeinen een cruciale sector. Uiteraard sowieso

al op het vlak van tewerkstelling en de meerwaarde die deze industrie onze regio biedt. Maar voeding is meer dan cijfers alleen. Het is een essentiële schakel in het menselijk bestaan, maar eveneens in het economisch bestel. Van in het plattelandsgebied, dankzij de landbouw startpunt van de industrie, tot en met innovatieve ontwikkeling, productie en regeneratie. Daarbij krijgt voeding een steeds prominenter rol in zowel de preventieve als de curatieve gezondheidszorg, waarvoor eveneens dataverzameling en -analyses essentieel zijn. De combinatie van beide – een goede voedingsbodem met noeste land- en tuinbouwers en performante, steeds innoverende voedingsbedrijven – plaatst West-Vlaanderen aan de absolute wereldtop.

De analyse in deze West-Vlaanderen Werkt is weliswaar net als AI op data gebaseerd, alleen werd ze uitgewerkt door eigen inspanningen, met een jarenlang uitgebouwd netwerk ter invulling van een uitgebreide dataset, en een eigen, menselijk team van analisten dat in contact staat met de sector. Een gelijkenis tussen beide sectoren, naast het belang van data, is dat de twee toekomst hebben. Maar ook dat de twee de kaart van duurzaamheid moeten blijven trekken. De voedingsindustrie is al jaren op die kar gesprongen. Maar ook de nieuwere AI-sector zal dat aspect moeten bewaken. Energienoden zijn één voorbeeld, maar ook een verstandige inzet van AI is aan de orde om duurzaam

te zijn. People, planet, profit. Die eerste groep, de mensen, werknemers of gebruikers, moeten een volwaardige plaats kunnen behouden én moeten het tempo aankunnen, willen we geen nieuwe vorm van 'kansarmoede' creëren.

Jean de Bethune

Gedeputeerde voor Economie, Streekontwikkeling, Ondersteuning Hoger Onderwijs en Beleidsondersteunende dataverzameling

Voorzitter van POM West-Vlaanderen en TUA West

© Provincie West-Vlaanderen - Jan Darthet

AI-gebruik bij bedrijven in West-Vlaanderen, Vlaanderen en België

30% van West-Vlaamse ondernemingen gebruikt AI

Arno De Wispelaere, hoofdredacteur

In opdracht van West-Vlaanderen Werkt zoomde de UGent in op het gebruik van artificiële intelligentie (AI) bij West-Vlaamse bedrijven. Daaruit blijkt dat iets minder dan één op drie minstens één AI-technologie gebruikt. Bedrijven zetten artificiële intelligentie vooral in voor ICT-beveiliging en administratieve processen.

Op onze vraag onderzochten Thomas Standaert en Petra Andries, respectievelijk postdoctoraal onderzoeker en professor aan de Vakgroep Marketing, Innovatie en Organisatie van de UGent-faculteit Economie en Bedrijfskunde, de adoptiegraad van artificiële intelligentie bij West-Vlaamse ondernemingen. Dat deden ze via een bevraging waarop 536 bedrijven reageerden.

Uit die studie blijkt dat 30% van de bevroegde ondernemingen anno 2023 ten minste één AI-technologie toepast. Bij 4,4% van de bedrijven gaat het zelfs om vier of meer technologieën. 17,9% gebruikt geen AI maar is het wel van plan, en 52,2% heeft geen plannen om in de nabije toekomst AI in te zetten.

West-Vlaamse bedrijven gebruiken op het vlak van AI-technologie vooral taalgenerering (13,3%), op de voet gevolgd door tekstanalyse (11,9%) en beeldherkenning (11,3%).

Adoptiegraad AI bij West-Vlaamse bedrijven in 2023

1 AI-technologie	13,6%
2 AI-technologieën	6,9%
3 AI-technologieën	5,1%
≥ 4 AI-technologieën	4,4%
Geen gebruik, wel plannen	17,9%
Geen gebruik, geen plannen	52,2%

Bron: UGent, Vakgroep Marketing, Innovatie en Organisatie

Specifieke toepassing van AI bij West-Vlaamse bedrijven in 2023

8 Bron: UGent, Vakgroep Marketing, Innovatie en Organisatie

Bedrijven die AI in huis hebben, zetten die technologieën hoofdzakelijk in voor ICT-beveiliging (37,3%), organisatie van administratieve processen (33,8%) en marketing of verkoop (26,6%). Andere toepassingsgebieden, zoals productontwikkeling, personeelsaanwerving of aankoopbeleid, scoren een stuk minder hoog. Veel bedrijven, zowel zij die AI gebruiken als zij die dat (nog) niet doen, ervaren moeilijkheden om de mogelijke toepassingen van AI in te schatten (resp. 65,9 en 64,7%). Twee derde van de bedrijven die nog geen AI gebruiken vermoeden zelfs dat dergelijke technologieën slechts een beperkt nut zouden hebben (66,1%). Bedrijven die AI al gebruiken, zien meestal wel een meerwaarde. Zo geeft 45,8% van de bedrijven met minstens één AI-technologie aan dat artificiële intelligentie de kwaliteit van hun ondernemingsprocessen verhoogt. In 33,9% van de gevallen leidde AI ook tot een kostenreductie.

Zowel bij ondernemingen die AI gebruiken als zij die dat (nog) niet doen, is het grootste struikelblok een gebrek aan relevante kennis, vaardigheden en ervaring binnen de onderneming (resp. 71,4 en 66,6%). Toch gaat er weinig aandacht naar het opleiden van werknemers. Slechts 39% van de bedrijven met minstens één AI-technologie liet zijn werknemers in het afgelopen jaar informele opleidingen rond AI volgen. Bij ondernemingen zonder AI-technologie ligt dat aandeel met 8,8% nog veel lager. Het binnenhalen van nieuwe werknemers met de juiste kennis, vaardigheden en ervaring is geen evidente oplossing: 55% van de ondernemingen die AI toepassen ondervinden moeilijkheden om zo'n werknemers te vinden.

België boven Europese gemiddelde

Naast West-Vlaanderen brengen we hieronder ook een beknopt overzicht van recent onderzoek naar AI-gebruik

AI-implementatie verloopt trager bij kleine ondernemingen

bij bedrijven in Vlaanderen, België en Europa. We maken daarbij geen onderlinge vergelijkingen omdat elke provincie of elk gewest een unieke samenstelling heeft qua bedrijfsactiviteiten en bedrijfsgroottes. Bovendien gebruiken de verschillende studies vaak andere steekproeven en onderzoeksmethodes.

Uit het overzicht blijkt dat ons land het lang niet slecht doet op Europees niveau. In mei 2024 bracht Eurostat, het Bureau voor de Statistiek van de Europese Unie, cijfers naar buiten over het AI-gebruik van ondernemingen in de EU. Technologiefederatie Agoria nam de cijfers onder de loep.

Uit die analyse blijkt onder meer dat 13,8% van de Belgische ondernemingen in 2023 al artificiële intelligentie bij zijn productieprocessen gebruikte. Dat is een beduidende stijging in vergelijking met 2021. Toen lag dat cijfer op 10,3%. Het gaat om technologieën zoals *text mining* (analyse van geschreven taal), spraakherkenning, taalgeneratie, beeldherkenning, *deep learning* en procesautomatisering. Het Europese gemiddelde ligt op 8%. België zit daar dus een flink stuk boven. De koplopers zijn Finland en Denemarken met 15% AI-gebruik bij ondernemingen.

Opvallend is dat er een grote kloof gaapt tussen kmo's en grote bedrijven. Bij Belgische kmo's schommelt het

Gebruik van AI naar grootteorde van de bedrijven in België in 2023

Grootteorde	Gebruik van AI
Kleine bedrijven met 10 tot 49 medewerkers	10,6%
Middelgrote bedrijven met 50 tot 249 medewerkers	12,5%
Grote bedrijven met meer dan 250 medewerkers	47,9%

Bron: Eurostat en Agoria

AI-gebruik rond 10 à 12%, terwijl dat bij bedrijven met meer dan 250 werknemers maar liefst gemiddeld 48% bedraagt.

Als we kijken naar de verschillende sectoren, zien we dat – weinig verrassend – de ICT-sector op kop staat met 28,5%. Ook dienstensectoren scoren relatief hoog met 18,5%. Andere sectoren blijven onder de 10% en onder het Europese gemiddelde. Artificiële intelligentie wordt daarbij voornamelijk ingezet voor ICT-veiligheid, boekhouding en productieprocessen. Dat is het geval bij ongeveer een kwart van de bedrijven.

Geen AI bij meerderheid Belgische kmo's

Ook Statbel polste vorig jaar naar het gebruik van artificiële intelligentie bij Belgische kmo's. Dat deed het statistiekbureau in opdracht van de FOD Economie. De resultaten van die enquête liggen grosso modo in de lijn van de Eurostat-cijfers. Uit de Statbel-bevraging blijkt dat 8,7% van de Belgische kmo's AI toepast. Nog eens 3% overweegt het wel, maar de overgrote meerderheid is er dus nog helemaal niet mee bezig. Zoomen we in op kmo's van 50 tot 249 werknemers, dan zien de cijfers er duidelijk beter uit: 23% gebruikt al AI en 9,8% denkt erover na.

Het zijn dus vooral de kleine ondernemingen waar nog veel mogelijkheden open liggen. Bovendien verloopt de implementatie bij kleine ondernemingen trager dan bij middelgrote.

Werknemers die beschikken over expertise in generatieve AI verdienen gemiddeld 6 tot 25% meer.

Het gebruik van AI steeg bij kleine bedrijven in twee jaar tijd met 2,5 procentpunten, terwijl het gebruik bij middelgrote ondernemingen met 6 procentpunten toenam.

Artificiële intelligentie wordt volgens de Statbel-bevraging vooral toegepast voor ICT-beveiliging en logistiek, beide in iets minder dan een derde van de gevallen. De ondernemingen maken vooral gebruik van geschreven taalanalyse (59,2%). Ook voor de automatisatie van workflows zetten veel bedrijven AI in.

Hinderpalen

Bijzonder interessant is om ook hier te kijken naar redenen waarom ondernemingen niet (meer) met AI werken. Volgens Statbel is een gebrek aan deskundigheid in de meerderheid van de gevallen (72%) de hoofdreden. De vraag naar AI-experts op de arbeidsmarkt wordt dus groter en groter. Meer nog: werknemers die beschikken over expertise in generatieve AI verdienen gemiddeld 6 tot 25% meer dan wie die

kennis niet heeft. Dat bleek eerder dit jaar uit een studie van consultancybedrijf PwC in 15 Europese landen, waaronder België. Zij analyseerden daarvoor meer dan 500 miljoen vacatures.

Verder zijn er vaak ook technische tekortkomingen die AI-implementatie in de weg staan. Zo beschikken veel bedrijven over te weinig data of hebben ze geen geschikte software. Rekruteringsexpert Robert Half polste afgelopen zomer dan weer naar het AI-gebruik van werknemers bij Belgische bedrijven. Uit hun enquête blijkt dat een derde van de ondervraagden bijna dagelijks een beroep doet op artificiële intelligentie. Daar staat tegenover dat vier op de tien het zo goed als nooit gebruikt. Vooral jongere werkrachten hebben de weg naar AI al gevonden. 39% van de gen Z'ers (geboren in 1997 of later) zet het bijna dagelijks in, bij de oudere generatie babyboomers is dat maar 17%. Driekwart van de ondervraagden is daarover zeer transparant tegen de werkgever of manager. Uit hetzelfde onderzoek blijkt ook dat 41% van de bedrijven zijn personeel aanmoedigt om AI te verkennen en in te zetten om het werk te vereenvoudigen en efficiënter te maken.

Stijging dankzij ChatGPT

Ook op Vlaams niveau wordt onderzoek gevoerd naar het gebruik van AI bij bedrijven. Zo is er de jaarlijkse AI-barometer in opdracht van het Vlaams departement Economie, Wetenschap

en Innovatie (EWI), steekproefsgewijs afgenomen bij een kleine 10.000 bedrijven. De recentste barometer toont aan dat ongeveer één op drie bedrijven (32,1%) in 2023 minstens één AI-technologie bewust inzet. Een jaar eerder was dat nog één op vier (25,5%). Die stijging heeft vooral te maken met het toegenomen gebruik van ChatGPT. Tekstgenerering is dan ook de meest gebruikte technologie (14%), gevolgd door tekstanalyse (13,7%), procesautomatisatie (9,2%) en beeldherkenning (9,1%). Tegelijk geeft ruim de helft (53,2%) van de bevroegde ondernemingen aan geen AI te gebruiken en dat ook niet van plan te zijn. Vooral bij kleinere bedrijven is de adoptiegraad laag, zoals ook de Belgische cijfers aantoonden. Ook hier blijkt dat een gebrek aan inhouse kennis het grootste struikelblok vormt voor bedrijven om met AI aan de slag te gaan. Daarnaast vormen juridische en ethische aspecten vaak een belemmering.

Digitale bronnen:

- Agoria, [agoria.be](https://www.agoria.be), 'Belgische ondernemingen in de kopgroep wat gebruik van AI betreft'
 - Eurostat, [ec.europa.eu](https://ec.europa.eu/eurostat), 'Use of artificial intelligence in enterprises'
 - FOD Economie, economie.fgov.be, 'Artificiële intelligentie en andere geavanceerde digitale technologieën'
 - PwC, [pwc.com](https://www.pwc.com), 'AI Jobs Barometer'
 - Robert Half, [roberthalf.com](https://www.roberthalf.com), 'Een op de drie werknemers gebruikt bijna dagelijks AI'
 - VLAIO, vlaio.be, 'Eén op drie Vlaamse bedrijven gebruikt artificiële intelligentie'
- Met bijzondere dank aan UGent.

POM West-Vlaanderen ondersteunt AI-integratie via onderzoeksprojecten

“AI-adoptie zit nog in kinderschoenen”

Bart Vancauwenberghe, freelancejournalist

Artificiële intelligentie ‘omarmt’ ons almaar intenser. Ook in West-Vlaanderen dringt het gebruik ervan dieper door, zeker bij grotere ondernemingen. Samen met Bert Vlaminck, Cluster Manager Machinebouw & Mechatronica bij POM West-Vlaanderen, maken we een stand van zaken op. “De bedrijfswereld toont heel veel interesse, maar op dit moment wordt AI nog relatief weinig ingezet.”

POM West-Vlaanderen investeert vanuit de clusterwerking voor machinebouw en mechatronica in infrastructuur en kennisontwikkeling voor technologische innovatie in de maakindustrie.

“Hiervoor werken we, onder de vlag van de Fabrieken voor de Toekomst, samen met kennisinstellingen en ondernemersorganisaties”, verduidelijkt Bert Vlaminck. “We merken dat AI daarbij een belangrijk thema is. Het raakt ook almaar meer geïntegreerd in de initiatieven die we opstarten.”

Een goed voorbeeld daarvan is een project van POM West-Vlaanderen, KU Leuven en VIVES rond end-to-end *Product Lifecycle Management* (PLM). Dit project is ingediend binnen het EFRO Vlaanderen-programma en maakt deel uit van de GTI West-Vlaanderen. Dat staat voor Geïntegreerde Territoriale Investerings, een afzonderlijke enveloppe van Europese middelen gekoppeld aan een specifieke regionale strategie.

Nieuwe digitale technologieën

“De bedoeling is om samen met bedrijven een toekomstbestendig ecosysteem te ontwikkelen dat end-to-end-digitalisatie in de maakindustrie ondersteunt. Digitalisatie vind je daar terug in zowel productdesign en -creatie als fabricage en productvalidatie. Dankzij de investeringen binnen dit project kunnen we nieuwe digitale technologieën onderzoeken en ontwikkelen met het oog op de

demonstratie en validering van productontwikkeling. Via tests binnen diverse bedrijfscases willen we daarnaast bewijzen dat PLM effectief werkt in een industriële context. En in het project willen we ook een geïntegreerd analyse- en validatiesysteem voor betrouwbare draadloze communicatie maken.”

Een ander essentieel project binnen de GTI West-Vlaanderen is Manufacturing Excellence 4.0. Daar bundelen UGent, Howest, Sarris – de innovatiepartner van de Belgische techindustrie – en POM West-Vlaanderen de krachten. “Met dit project willen we een mobiele en labo-infrastructuur uitwerken zodat we de expertise en technologie rond manufacturing excellence ter plekke bij bedrijven kunnen demonstreren en industrieel onderzoek kunnen ondersteunen. Vooral voor kmo’s kan die onderzoeksinfrastructuur – die geavanceerde technologieën zoals Extended Reality, AI en Internet of Things gebruikt – helpen om hun verbetertrajecten rond productkwaliteit, kost, leverbetrouwbaarheid en duurzaamheid te ondersteunen.”

AI-integratie

Uit een recent onderzoek van Eurostat over het gebruik van artificiële intelligentie bij ondernemingen in de EU-lidstaten blijkt dat AI op veel interesse kan rekenen in de bedrijfswereld, al moeten zeker kleinere bedrijven er nog effectief werk van maken.

“Het onderzoek toont aan dat 14% van de Belgische bedrijven al AI inzet. Daarmee scoren we net minder goed dan koplopers Denemarken en Finland (15%), maar veel beter dan het Europese gemiddelde van 8%. AI inzetten gebeurt dan door digitale analyse van geschreven taal, spraakherkenning, natuurlijke taalgeneratie, beeldherkenning en -verwerking, machinaal leren voor data-analyse en de automatisering van workflows. Het is ook perfect mogelijk om technologieën in te zetten die machines in staat stellen fysiek te bewegen door observatie van de omgeving, en autonome beslissingen te nemen.”

“Onderzoek toont aan dat 14% van de Belgische bedrijven al AI inzet.”

Bert Vlaminck

De adoptiegraad ligt veel hoger bij bedrijven met minstens 250 medewerkers (47,9%) dan bij kmo’s (tussen 10 en 249 medewerkers). 10,6% van de kleine bedrijven gebruikt AI, bij middelgrote bedrijven is dat 12,5%. Die Eurostat-cijfers worden grotendeels bevestigd door een studie van het

Federaal Planbureau uit 2023, uitgevoerd in het kader van het AI Diffuse-project van de OESO (internationale Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling).

De Eurostat-cijfers tonen verder aan dat het gebruik van AI momenteel al dieper verankerd zit in de ICT-sector (28,5%) en de dienstensector (18,5%) dan in andere ondernemingen: zowel bij nutsbedrijven, in de immobiliësector, de verwerkende nijverheid, groot- en kleinhandel, logistiek en transport, horeca als bouw zit de adoptiegraad een stuk onder de 10%.

Leidraad zoeken

Bert Vlaminck merkt bij bedrijven veel interesse maar toch ook terughoudendheid. “In bevragingen merken we dat veel ondernemers zich bewust zijn van het potentieel maar niet altijd weten hoe ze met AI moeten beginnen. Er is nog veel twijfel over de toepassingsmogelijkheden en de gevolgen: velen zijn op zoek naar een leidraad voor het inzetten van een gevalideerde AI-toepassing. Dat geldt minder in grote ondernemingen. Zij hebben doorgaans een eigen onderzoeksafdeling waardoor er meer kennis en vertrouwen is om sneller naar AI te schakelen. De meest gebruikte toepassingen zijn vandaag het schrijven van teksten en overzichtelijke samenvattingen maken. In machinebouw kan AI helpen om de installaties slimmer te maken. Daarnaast biedt de technologie onder meer mogelijkheden om, op basis van correcte data, bedrijfsprocessen te analyseren.”

Kansen genoeg dus. Tegelijk knelt daar het schoentje. “Zeker kmo’s vinden het lastig om door de bomen het bos nog te zien. Ze weten niet goed wat werkt en welke platformen geschikt zijn voor hen. Ze beseffen ook dat AI valkuilen heeft, met cyberveiligheid op kop. Controle hebben over de input is superbelangrijk. Waar haalt AI de data waarop ze

Bert Vlaminck: “We merken dat veel ondernemers zich bewust zijn van het potentieel maar niet weten hoe ze met AI moeten beginnen.” © POM West-Vlaanderen

zich baseert? Zijn dat geverifieerde bronnen? Daarnaast moet je beseffen dat het gebruik van AI niet vanaf dag één gesmeerd zal verlopen. Machines die bijvoorbeeld op basis van beeldherkenning werken, moeten de kans krijgen om zichzelf te ‘trainen.’

“De projecten waarin POM West-Vlaanderen partner is samen met onderzoeksinstellingen, hogescholen en universiteiten, zijn cruciaal om het onderzoek naar AI uit te diepen en gevalideerde technologieën te ontdekken die bedrijven het vertrouwen geven om ermee aan de slag te gaan.”

Geen wondermiddel

Tot nu toe heeft POM West-Vlaanderen geen eigen AI-poot. “AI kan onze speerpuntsectoren – voeding, digital health, blue energy, transport & logistiek, nieuwe materialen, bouw en machinebouw & mechatronica – wel ondersteunen. We verwijzen geïnteresseerde bedrijven graag door naar organisaties zoals Voka, Agoria, universiteiten, hogescholen, Sarris en Flanders Make voor vakkundige

ondersteuning bij de integratie van AI. Ook bij POM West-Vlaanderen zelf bekijken we hoe AI onze werking kan verbeteren, bijvoorbeeld voor het opzoeken van gevalideerde informatie en gerichte analyses van documenten. AI is geen wondermiddel maar correcte data en input kunnen wel helpen om de werking van je organisatie te optimaliseren binnen een volstrekt cyberveilige omgeving. Het beste advies dat we kunnen geven is: informeer je bij experts voor je ermee begint”, besluit Bert Vlaminck.

“AI kan helpen om de werking van je organisatie te optimaliseren binnen een volstrekt cyberveilige omgeving.”

Bert Vlaminck

Eerste toepassingen in West-Vlaamse landbouw

Groeiend enthousiasme voor AI in onkruidbestrijding

Joyce Mesdag, freelancejournalist

Artificiële intelligentie maakt wereldwijd haar intrede in de landbouw. In theorie is véél mogelijk, maar in de praktijk zijn er nog heel wat obstakels die een doorgedreven gebruik van AI in de akkerbouw en veeteelt in de weg staan. "Vooral omdat alles heel complex is", zegt Eva Ampe van Inagro, West-Vlaams onderzoeks- en adviescentrum voor land- en tuinbouw. In West-Vlaanderen wordt de technologie op dit moment vooral ingezet bij onkruidbestrijding. Dat is niet alleen financieel, maar ook op het vlak van duurzaamheid een goede zaak.

Een Japans bedrijf bracht begin dit jaar een systeem op de markt dat landbouwers verwittigt wanneer een koe op het punt staat om te bevallen. AI analyseert de beelden die camera's in de stal maken. Wanneer een koe verschijnselen vertoont die typisch zijn voor een nakende bevalling, krijgt de landbouwer via de app een signaal. Dat bespaart veel tijd bij het opvolgen van drachtige koeien. AI kan in de veeteelt bijvoorbeeld ook ingezet worden om te voorspellen hoeveel melk een koe in haar leven zal opbrengen. Zo kan

de landbouwer beter inschatten welke kalveren hij best houdt of verkoopt.

In de akker- en wijnbouw kan artificiële intelligentie dan weer worden gebruikt om de opbrengst op een bepaald perceel te voorspellen en op basis daarvan de juiste variëteiten te kiezen. Eens de plantjes goed beginnen te groeien, kan AI de landbouwer vertellen hoe groot zijn aardappels zullen worden, zodat hij weet of ze eerder voor frietjes dan wel voor puree dienen. Helemaal handig wordt het als AI bladziektes

herkent, die daardoor sneller behandeld kunnen worden.

Onkruid in kaart brengen

In West-Vlaanderen begint het gebruik van AI voor landbouwdoeleinden evenwel nog maar net door te sijpelen. West-Vlaming Lander Pauwels Malengier en Oost-Vlaming Ruben Van De Vijver stampen twee jaar geleden het bedrijf **Croptic** uit de grond, waarmee ze landbouwers concrete oplossingen voor onkruidbestrijding aanbieden.

Telersvereniging Inagro heeft een AI-landbouwmachine van het Zwitserse Ecorobotix aangekocht en stelt die ter beschikking van haar leden. © Ecorobotix

Het principe dat het duo uitwerkte, is eenvoudig. Met een drone worden foto's van een landbouwakker genomen. "Op enkele uren tijd gaan wij daarna door een heleboel foto's om – voorlopig nog manueel – het onkruid aan te duiden. AI weet immers niet hoe onkruid eruitziet. Een aardappelplant die toevallig tussen de maïs groeit is onkruid, terwijl diezelfde plant op een aardappelveld absoluut géén onkruid is."

"Zodra we op een heel aantal foto's het onkruid hebben aangeduid, neemt AI het van ons over en analyseert onze toepassing de overige foto's. Alle onkruid wordt gelokaliseerd en op een kaart aangeduid. Die kaart wordt dan aan een besproeiingsmachine gelinkt. Die heeft een RTK-gps (RTK staat voor Real Time Kinematic, nvd), die tot op een paar centimeter nauwkeurig meet. Onze software bepaalt op basis van de kaart met het onkruid en de gps-locatie hoeveel sproeistof op welke plaats moet worden gespoten."

Voor de landbouwer valt met die toepassing duidelijk winst te behalen. "Onze dienst kost 25 euro per hectare", legt Lander uit. "Besproeien kost de boer 90 euro per hectare. Dankzij onze techniek moet 70% minder oppervlakte besproeid worden. Dat betekent dus een besparing van meer dan 60 euro per

hectare, waar onze 25 euro nog eens vanaf gaat. Een duidelijk cijfer, dat aardig aantikt bij uitgestrekte landbouwakkers. Er is nóg een voordeel: gewassen die niet of minder besproeid worden, groeien sneller. Dus je oogst is ook beter aan het einde van het seizoen."

Dat artificiële intelligentie nu vooral in de onkruidbestrijding wordt ingezet, is geen toeval, volgens Lander. "Bij andere toepassingen is het voordeel minder duidelijk. Je zou bijvoorbeeld met AI kunnen bepalen waar je meer of minder moet bemesten of waar je met welke dichtheid moet inzaaien. Maar het rechtstreekse effect van de AI-toepassing op de uiteindelijke opbrengst kan je niet meten. Er spelen immers nog te veel andere factoren mee, zoals nat of droog weer. Bij onkruidbestrijding kan je perfect in cijfers uitdrukken hoeveel je uitspaart, en dus is het enthousiasme daarover groter."

"Bij onkruidbestrijding kan je perfect in cijfers uitdrukken hoeveel je uitspaart"

Lander Pauwels Malengier, Croptic

Zo'n 30-tal landbouwers werken intussen samen met Croptic. Het bedrijf heeft al een tweede AI-project in de pipeline zitten: "We willen op dezelfde manier, met drones, in kaart brengen waar er zieke planten zijn. De ontwikkeling daarvan is volop bezig. We hopen de toepassing in de loop van 2025 te kunnen testen."

AI-machinedelen

Ecorobotix, een Zwitserse producent van landbouwmachines, heeft net als Croptic een AI-toepassing ontwikkeld om de hoeveelheid pesticiden terug te dringen. Telersvereniging **Inagro** (Roeselare), een coöperatie van 700 landbouwbedrijven die groenten kweken voor verwerking in de industrie, heeft zo'n machine aangekocht en stelt die ter beschikking van haar leden. "Zie het als machinedelen. Zo hoeven onze leden niet te investeren in machines die ze maar nu en dan nodig hebben", zegt Luc De Waele van Inagro. "Het is ook ideaal voor jonge starters omdat ze niet alle landbouwmachines ineens moeten kopen. En landbouwers krijgen op die manier de kans om een machine uit te proberen vooraleer ze die echt aankopen."

Lander Pauwels Malengier (Croptic): "Een drone neemt foto's van een akker. Wij duiden – voorlopig nog manueel – het onkruid aan, want AI weet niet hoe onkruid eruitziet." © Foto Jan

Dat Ingro een van de weinige Ecorobotix-machines in ons land in huis heeft, is een heel bewuste zet. "Het is onze taak als telersvereniging om innovaties op te volgen en waar nodig op de kar te springen. AI is zo'n nieuwigheid waar iedereen wel naar kijkt, maar waarin slechts weinigen durven te investeren omdat het te duur of nog te weinig vertrouwd is. Dankzij onze aankoop maken we AI toegankelijk voor landbouwers."

"Weinig telers durven te investeren in AI omdat het te duur of nog te weinig vertrouwd is"

Luc De Waele, Ingro

De Ecorobotix-spotspraymachine hangt net als gewone spuitmachines aan een tractor om over de landbouwakker te trekken. "De machine is zes meter breed en telt 156 sprayopeningen", zegt De Waele. "Op de machine staan twaalf camera's gemonteerd die de planten scannen. Dankzij een algoritme onderscheidt de machine onkruid van het gewas, en de software bepaalt meteen daarna uit welke sprayopening pesticide gespoten moet worden. Op die manier spuit je enkel pesticiden waar het moet, en dus niet op de naakte grond en op het gewas. Dat is goed voor de algemene gezondheid, want zo belanden minder sproeistoffen in ons grondwater. Het is ook positief voor de portemonnee van de landbouwer, want die spaart zo'n 90% sproeistoffen uit."

Een ander gewas betekent ook een ander algoritme op de machine. "Wij hebben de algoritmes aangekocht voor uien, boontjes, spinazie en aardappels omdat dat de gewassen zijn die onze leden telen. Je koopt die algoritmes één keer aan maar daarna moet je de licentie jaarlijks vernieuwen. Een beetje zoals een update van Microsoft. Die algoritmes

worden in Zwitserland gemaakt en het duurt zo'n twee jaar voor ze daar 'klaar' zijn met een gewas. Ze maken dus ook enkel algoritmes voor gewassen waar er vraag naar is."

Zo'n 40-tal landbouwers deden het afgelopen seizoen een beroep op het Kortrijkse bedrijf **Beaucarne** om een Ecorobotix-machine op hun percelen in te zetten. Het bedrijf verkoopt onder meer teeltzaden, bemesting en gewasbeschermingsmiddelen en staat landbouwers bij met teeltopvolging. "We proberen samen met onze landbouwers telkens nieuwe technologieën te ontdekken", zegt Jonas Beaucarne. "Daarom hebben we ervoor gezorgd dat we dit jaar van april tot en met juni een Ecorobotix-machine ter beschikking hadden. In het begin was het nog wat aftasten om de ideale spuihoeveelheid te bepalen. Je wil immers genoeg

spreiden om het onkruid te verdelgen maar tegelijk ook niet te veel om te vermijden dat de sproeistof via de grond tot bij je gewas raakt. De machine op zich werkt goed. Ook volgend groeiseizoen willen we opnieuw AI bij onkruidbestrijding inzetten."

Onderzoek met VIVES en ILVO

Landbouwmachineproducent **Vanhoucke Machine Engineering** uit Moorslede is een familiebedrijf gespecialiseerd in het bestrijden van onkruid en het oogsten van groenten. Momenteel lopen er vier onderzoeksprojecten in samenwerking met hogeschool VIVES of onderzoeksinstituut ILVO. "We boksen op de grenzen van wat mogelijk is met standaardautomatisering. Slimme logica zou die grenzen opnieuw kunnen verleggen", zegt Maarten Vanhoucke.

Maarten Vanhoucke (Vanhoucke Machine Engineering): "We boksen op de grenzen van wat mogelijk is met standaardautomatisering. Slimme logica zou die grenzen opnieuw kunnen verleggen." © Kurt Desplenter

Zo ontwikkelt Vanhoucke momenteel een tool om prei te snijden. "De prei in de supermarkt ziet er altijd min of meer hetzelfde uit. Nog een heel klein beetje wortel onderaan en bovenaan nog wat groen. De overbodige stukken worden al meteen na het oogsten weggesneden. Een medewerker staat achteraan op de tractor en legt manueel alle preistronken tegen een aanslaglat. Daarna worden de wortels onderaan en het loof bovenaan afgesneden. Dat lukt, maar heel nauwkeurig is dat niet. Bij één derde van de preistronken wordt er te veel of te weinig afgesneden. Via artificiële intelligentie willen we die foutmarge verkleinen en vooral de job verlichten van de medewerker, die in weer en wind bovenop die machine moet staan. We trainen daar nu een algoritme voor."

Het tweede project van Vanhoucke, rond 'mechanische' onkruidbestrijding, staat op dit moment het verst: "Op een traditionele schoffelmachine staan schoffelmessen die het onkruid tot tegen de grond afsnijden. Dat werkt goed voor onkruid dat tussen de plantrijen staat, maar onkruid dat in de plantrij staat, kan je niet wegsnijden zonder het gewas te beschadigen. We werken nu aan een schoffelmachine met roterende messen die via AI de gewassen op het veld herkent. Komt de machine pakweg een kool tegen, dan herpositioneren de messen zich om rond de stengel te snijden. Het straffe is dat AI aan de hand van de bladstructuur van de kool perfect weet waar de wortel zich bevindt en de messen van de wortel weghoudt."

De twee andere projecten zitten nog in de startfase. Het ene project onderzoekt hoe je lasers in plaats van messen kan inzetten. Het vierde project gaat om nog een andere AI-toepassing: "Daar willen we AI inzetten om bij de oogst van kolen de slechte kolen te herkennen. De eerste testen gebeuren binnen enkele weken bij het oogsten."

AI wordt de toekomst

Beaucarne is een hevige voorstander van AI in de landbouw. "Elk jaar worden meer en meer actieve stoffen op de verboden lijst geplaatst", legt Jonas Beaucarne uit. "Ons land is op dat vlak strenger dan onze buurlanden. Maar hoe meer producten op de zwarte lijst staan, hoe moeilijker het wordt om gewassen te telen. Als de komende jaren nog meer onkruidbestrijders worden verboden, dan zal het in ons land gewoon onmogelijk zijn om bijvoorbeeld nog uien te kweken. Dan zijn landbouwers veel beter af met een verplichting om nieuwe technologieën te gebruiken bij gewasbescherming."

Luc De Waele van Ingro deelt de mening van Beaucarne. Volgens hem wordt AI sowieso de toekomst: "Ik ben er vrijwel zeker van dat de overheid in de toekomst pesticiden zoveel mogelijk of zelfs compleet zal willen weren. Maar je moet de landbouwer toch nog iets van mogelijkheden geven om onkruid aan te pakken. Als telersorganisatie kunnen we de overheid misschien overtuigen van de meerwaarde van alternatieven zoals AI-toepassingen die de hoeveelheid pesticiden tot een minimum beperken."

Dat horen we ook op het veld. De familie **De Tavernier** uit Bellegem kocht een Ecorobotix-machine. Die wordt tegen volgend plantseizoen geleverd. "Wij hadden graag de machine dit jaar al eens uitgetest in samenwerking met onze teeltbegeleiders, maar dat was praktisch niet mogelijk. Onze zaaibedden waren niet compatibel met die van de machine", zegt medezaakvoerder Lieselot Declercq. "We hebben het wel van dichtbij opgevolgd omdat we interesse hadden in het concept. Wij telen onder andere uien, en die teelt wordt steeds uitdagender, vooral door het wegvallen van bepaalde fytoproducten. We weten niet wat de toekomst brengt, maar we hebben nu toch beslist om zo'n machine aan te kopen. Op die manier

kunnen we met een minimale dosis heel locatiespecifiek spuiten. Het is een heel dure investering, vooral omdat de machine geen volwaardig spuittoestel kan vervangen. Je moet dus de twee in huis hebben. We hopen dat we naar een situatie evolueren waarbij bepaalde producten nog toegelaten worden op voorwaarde dat ze selectief worden aangebracht, en dat er niet nóg meer producten helemaal van de markt gehaald worden."

Niet té veel verwachten

Artificiële intelligentie lijkt in dit specifieke geval dus zelfs een soort van redding te worden. Tegelijk mogen we niet te veel van de technologie verwachten, klinkt het. "Het is een misvatting dat het allemaal wel zal lukken met AI", zegt Maarten Vanhoucke. "Akkoord, er is veel mogelijk. Zolang je een voorstelling kan maken van hoe een algoritme geprogrammeerd kan worden, is het haalbaar. Maar hoe moeilijker de opdracht waarvoor je AI wil inzetten, hoe complexer het wordt om alle parameters in kaart te brengen en hoe langer de weg ernaartoe. Het blijft ook gewoon een *hit and miss*: ofwel werkt het, ofwel werkt het niet. Als je een goede database aanlevert, is er een goede kans dat het lukt, maar je hebt nooit 100% zekerheid. En soms gaat iets heel lang goed en loopt het plots zonder duidelijke reden toch fout."

Eva Ampe van **Inagro**, West-Vlaams onderzoeks- en adviescentrum voor land- en tuinbouw, staat ook eerder kritisch ten opzichte van AI: "Succesverhalen zoals die van Croptic en Ecorobotix zijn maar een klein percentage. AI-modellen zijn eigenlijk dom. Je werkt bijvoorbeeld het ene seizoen intensief aan een algoritme om het systeem aan te leren hoe een bepaalde plantenziekte eruitziet. Maar als die ziekte er het volgende jaar net iets anders uitziet, herkent het systeem niets meer. AI is een zwarte doos waar je een hele hoop data in steekt en enkel

maar kan hopen dat het juiste resultaat eruit komt. Je ziet ook vaak dat goede algoritmes plots niet meer werken omdat er verkeerde data in beland is. Gelukkig zijn er nieuwe AI-evoluties die meer inzicht geven.”

AI kan vaak ook niet tippen aan de mens, zegt Ampe. “Een kenner die roze plekken met zwarte vlekjes op planten ziet, denkt meteen aan de schimmel Fusarium. Want we hebben net een periode met veel regen achter de rug en dan is dat een logisch verschijnsel. Die achtergrondkennis kan je in een algoritme stoppen, maar dan wordt het heel complex. In de toekomst moet het wel mogelijk zijn om die kennis te combineren.”

Het grootste minpunt: het vraagt allemaal veel tijd. “Beeldherkenning vraagt immens veel training. Als je wil dat een computer een knolselder herkent, dan moet je die letterlijk duizenden keren achter elkaar vertellen ‘dit is een knolselder’. De landbouw is

ook een veel complexere omgeving dan pakweg een fabrieksomgeving. Een ingedeukt blik herkennen is niet moeilijk. Een QR- of barcode herkennen is ook eenvoudig. Het etiket kan wel eens scheef hangen of half afgescheurd zijn, maar voor de rest blijft een code een code. Ook de belichting op de foto is in een fabrieksomgeving gecontroleerd. Geen enkele broccoli ziet er hetzelfde uit.”

“De landbouw is voor AI een veel complexere omgeving dan pakweg een fabriek”

Eva Ampe, Inagro

“Je hebt ook niet altijd AI nodig”, zegt Ampe. “Soms blijken sensoren, eenvoudige regressiemodellen en andere statistische technieken heel nuttig. Sensoren die de oogstopbrengst

op het perceel kunnen bijhouden, bijvoorbeeld. De landbouwer kan dan, zonder AI, gericht bijmesten of irrigeren. Toch kan AI bijzonder nuttig zijn, vooral als hulpmiddel en deel van de oplossing”, zegt Ampe. “Kijk naar Crobotix en Ecorobotix. Ik sta er echt versteld van hoe snel het gegaan is. Enkele jaren geleden zat AI in de landbouw nog in de onderzoeksfase. Nu zijn er al concrete toepassingen. Het is een goede zaak dat het zo snel gaat want vooral voor gewasbescherming kan AI een groot verschil maken.”

“Twintig jaar geleden had niemand gedacht dat iedereen op een dag een GSM op zak zou hebben en nu kunnen we niet meer zonder”, zegt Maarten Vanhoucke. “Ik vergelijk het graag met de zelfrijdende wagen. De technologie erachter kan enkel verbeteren als er steeds meer mensen met zo’n exemplaar rijden. Maar we moeten wel de stap durven te zetten. Ik ben blij dat we hieraan met ons bedrijf kunnen meewerken.”

Eva Ampe (Inagro): “Het is een goede zaak dat AI in de landbouw snel vooruitgaat, want vooral voor gewasbescherming kan dat een groot verschil betekenen.”
© Kurt Desplenter

Kleine terugval in bedrijfsinvesteringen

Dirk Van Thuyne, freelancejournalist

Na het recordjaar 2022 vielen de investeringen in de West-Vlaamse economie vorig jaar lichtjes terug tot 5,34 miljard euro (- 1,4%). Daarmee gaat de kustprovincie tegen de trend in want Vlaanderen liet een opvallend grote toename (+ 18,2%) optekenen.

De coronajaren 2020 en 2021 niet te na gesproken, kenden de bedrijfsinvesteringen de jongste tien jaar een onafgebroken groei in West-Vlaanderen. 2022 was een absoluut recordjaar met een totaal van 5,42 miljard euro. Vorig jaar kwam er voor het eerst een knikje in de curve. Het cijfer bleef hangen op 5,34 miljard euro en dat betekende een licht verlies met 1,4%.

Opvallend aan die West-Vlaamse cijfers is de discrepantie met het Vlaams Gewest. Het verlies van West-Vlaanderen steekt schril af tegenover een forse stijging van maar liefst 18,2% in Vlaanderen. Logisch gevolg hiervan is dat het West-Vlaamse aandeel in het Vlaamse totaal verwaterde van 19% in 2022 tot 15,9% in 2023.

Om een verklaring te vinden voor die tegengestelde trend ging POM West-Vlaanderen dieper graven in de beschikbare data. “In de West-Vlaamse

speerpuntsectoren zien we zowel toe- als afnames die elkaar bijna helemaal compenseren”, zegt Sabine Traen, data-analist bij POM West-Vlaanderen. “In de periode 2022-2023 zien we bijvoorbeeld aanzienlijke afnames van de investeringen in sectoren als voeding, hout, groothandel, opslag en detailhandel. De sterke toename van de investeringen in de machinebouw kon dit voor een stuk compenseren.”

“Het grote verschil tussen de West-Vlaamse en de Vlaamse cijfers heeft weinig of niets te maken met de evolutie in de kustprovincie, maar wel met enkele zeer grote uitschieters in specifieke sectoren in de andere provincies”, benadrukt Nele Depestel, diensthoofd Data, Studie & Advies bij POM West-Vlaanderen. “Zo zag de provincie Vlaams-Brabant een toename van maar liefst 1,5 miljard euro en ook enkele sectoren in de provincie

Antwerpen deden het goed: chemie (+ 500 miljoen euro), opslag en vervoer (+ 400 miljoen euro) en verhuur en lease van auto’s (+ 228 miljoen euro). Jammer genoeg laten de beschikbare databanken niet toe om deze investeringen te linken aan specifieke bedrijven.”

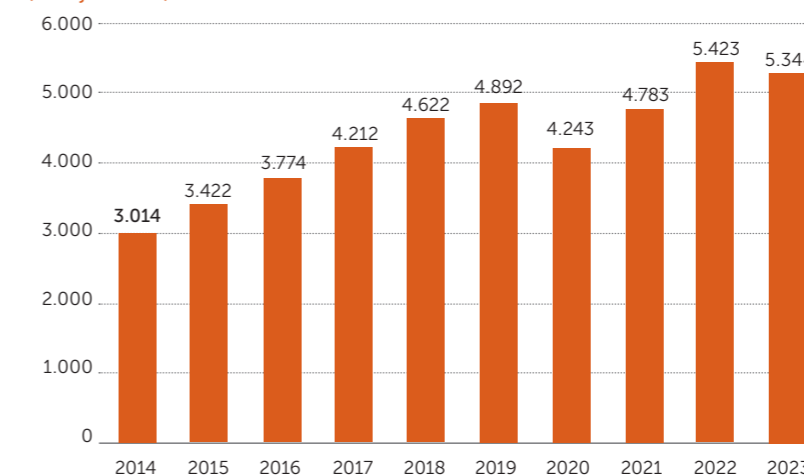
“Het verschil tussen de West-Vlaamse en Vlaamse cijfers heeft te maken met enkele grote uitschieters in de andere provincies.”

Nele Depestel, Data, Studie & Advies POM West-Vlaanderen

Investeringskampioenen 2022

Op zoek naar de investeringskampioenen doorworstelden we de jaarrekeningen van alle West-Vlaamse bedrijven van 2022. Ten opzichte van het jaar daarvoor konden vier bedrijven hun positie in de top 10 vasthouden. Met bijna 200 miljoen aan investeringen sprong Soliver van de zevende plaats naar de kop van de ranking. In 2018 verkocht de familie Bouckaert de producent van autoruiten aan AGP. Dit bedrijf heeft zijn hoofdzetel in de Peruaanse hoofdstad Lima en is in handen van de van oorsprong Duitse familie Mannheim. Vier jaar later riep AGP zijn vestiging in Evergem uit

Grafiek: Investerings van de bedrijven (met omzet > 500.000 euro) in West-Vlaanderen (in miljoen euro)

Bron: FOD Economie (ADSEI), verwerking: afdeling DSA, POM West-Vlaanderen. Deze cijfers zijn gebaseerd op de btw-registratie van de betrokken bedrijven.

tot het wereldwijde hoofdkwartier en werd beslist om de fabriek in Roeselare te sluiten. In de plaats investeert de groep nu volop in een nieuwe fabriek in Evergem. Deze moet op termijn jaarlijks meer dan 1,2 miljoen ramen voor elektrische wagens bouwen. Intussen is AGP wel op zoek naar een koper voor haar Belgische divisie.

Op een kleine afstand vinden we met Koramic Real Estate een nieuwkomer in de top 10. De vastgoedpoot van de Koramic Group staat op plaats twee. Het bedrijf van de bijna 80-jarige ondernemer Christian Dumolin heeft zijn hoofdkwartier in Kortrijk, maar heeft ook vestigingen in Polen, Duitsland en Roemenië. Eind 2022 kocht Koramic Real Estate onder andere twee kantoorgebouwen in Ukkel, die het nu ombouwt tot 84 residentiële units.

De derde en laatste podiumplaats gaat naar de Intercommunale Maatschappij voor Gas en Elektriciteit van het Westen, beter bekend als Gaselwest. Dat is één van de elf Vlaamse distributienetbedrijven die onder Fluvius vallen. Het totale investeringsbedrag bedraagt meer dan 116 miljoen euro en valt uiteen in verschillende posten. "Het gaat onder andere over

Gaselwest, een van distributienetbedrijven die onder Fluvius vallen, investeerde ruim 116 miljoen euro. "Het gaat onder andere over elektriciteits- en gasnetten en warmteprojecten", zegt woordvoerder Lara Lammens. © Fluvius

investeringen in de elektriciteitsnetten (leidingen, cabines, aansluitingen en de uitrol van de digitale meter), in de gasnetten (het onderhouden van het gasnet om het veilig en performant te houden) en in de openbare verlichting (vervanging van de straatverlichting naar ledverlichting). Daarnaast waren er ook nog enkele kleinere investeringen in warmteprojecten

en in het informatiesysteem", somt corporate woordvoerder Lara Lammens op. "In 2023 liggen de investeringen nog een stuk hoger, in functie van de energietransitie. We maken de netwerken klaar voor de uitdagingen en verwachtingen van de toekomst waarbij we steeds meer elektrificeren en dus meer van het net zullen vragen (zowel op het vlak van injectie als afname). We moeten dus investeren om de netten te versterken en ervoor te zorgen dat ze krachtig en veilig genoeg blijven om zo het comfort van vandaag ook morgen te garanderen."

Al jarenlang een vaste waarde in de top 10 van de investeringskampioenen is Unilin. De groep die zich specialiseert in bouw- en interieurproducten is sinds 2005 in handen van de Amerikaanse wereldleider Mohawk Industries. De kans dat Unilin ook de komende jaren in dit lijstje zal opduiken, is vrij groot want vorig jaar kondigde het bedrijf een investeringsprogramma van maar liefst 155 miljoen euro aan. Met deze duurzame verankering van de productie bewijst het bedrijf dat het nog altijd gelooft in de maakindustrie in eigen streek.

Duurzaamheid staat overduidelijk centraal bij Unilin. Recent kondigde het bedrijf een wereldprimeur aan. Op de site in Bazeilles (in de Franse Ardennen) zal Unilin een recyclage-installatie voor mdf-platen bouwen. Die revolutionaire installatie moet najaar 2025 operationeel zijn. Daarnaast heeft Unilin ook al 100 miljoen euro opzijgelegd voor de bouw van een derde energiecentrale die niet-recyclebaar hout zal verbranden. Die moet komen naast de fabriek in Vielsalm. Dit project doet het bedrijf in een joint venture met groenestroomproducent Aspiravi. Die samenwerking is niet nieuw; in het verleden hebben beide partijen al vaker samengewerkt. In 2010 werd de A&S-centrale op de Unilin-site in Oostrozebeke in gebruik genomen. Zowat tien jaar later volgde een tweede project op de site in Wielsbeke. Toeval of niet, ook Aspiravi behoort tot de top 10 investeerders in West-Vlaanderen. Nog meer goed nieuws voor de West-Vlaamse maakindustrie is dat CNH Industrial Belgium blijft investeren. Zo kondigde het bedrijf een investering van 150 miljoen euro aan in een extra productielijn en een nieuwe productiehal om een nieuw model maaidorser te kunnen produceren. CNH verwacht dat de nieuwe productielijn op termijn 150 extra jobs zal creëren.

Groene cijfers voor blauw-zwart

Nog een vertrouwde naam in het lijstje van grootste West-Vlaamse investeerders is TVH. Drie jaar geleden splitste de Waregemse wereldspeler in heftrucks, hoogtewerkers, magazijntrucks en industriële voertuigen zich op in twee aparte bedrijven: TVH is gespecialiseerd in de distributie van onderdelen en accessoires voor deze machines, TVH Equipment is dan weer gericht op de verkoop, verhuur en service van nieuwe en gebruikte machines. TVH Equipment is nog altijd in handen van de oprichtende families Thermote en Vanhalst, TVH is voor 60% in handen van de familie Thermote en voor 40% in

handen van D'Ieteren Group. De investeringen van TVH Group verlopen via het vastgoedvennootschap Fremato Group. Corporate Communications Advisor Ingrid Lammens laat weten dat het bedrijf niet communiceert over Fremato Group. De vastgoedvennootschap was alvast de bouwheer van 'Het Nest', een volledig rond kantoorgebouw met een diameter van 90 meter dat vanaf augustus 2021 langs de E17 verrees. In dit iconische bouwwerk centraliseert TVH Equipment sinds kort alle Waregemse activiteiten. Een opvallende naam in het lijstje is ongetwijfeld die van Club Brugge. Eerder dit jaar veroverde blauw-zwart voor de 19e keer de kampioenstitel in de Belgische hoogste klasse en dat betekende meteen ook een ticket voor de lucratieve Champions League. In de jaarrekening voor het seizoen 2023-2024 blijkt dat Club Brugge ook zonder deelname aan het kampioenenbal groene cijfers kon voorleggen. Voor het tiende jaar op rij al. Wie naar de investeringen van Club Brugge kijkt, zal opmerken dat het vooral om investeringen in immateriële vaste activa gaat. "Dit zijn hoofdzakelijk spelerstransfers", zegt CFO Nicky Laukens. "We nemen de spelersregistratierechten in onze balans als immaterieel vast actief op en schrijven die af over de looptijd van het arbeidscontract van de betreffende speler. Daarnaast valt er onder de

"Onze investeringscijfers draaien vooral rond spelerstransfers."

Nicky Laukens,
CFO Club Brugge

immateriële vaste activa ook nog een beperkter bedrag aan investeringen in software en in onze data-architectuur." Club Brugge investeert ook in materiële vaste activa, al zijn die investeringen van een andere grootteorde. "Het gaat onder andere om investeringen in 'The Nest', het vroegere Schiervelde in Roeselare waar onze belofteploeg zijn wedstrijden in 1B afwerkt. De rest gaat over investeringen in Jan Breydel en in Basecamp. Daarnaast bekijken wij intern uiteraard de vele investeringen in onze jeugdwerking, communitywerking, vrouwenvoetbal enzovoort als echte investeringen, hoewel ze boekhoudkundig als kost verwerkt worden", besluit Nicky Laukens.

Socialprofitsector

Ook de non-profitsector blijft volop investeren. Samengeteld is de top 10 van grootste West-Vlaamse investeerders uit deze sector in 2022 goed voor bijna 150 miljoen euro aan investeringen in de economie van de kustprovincie. Met meer dan 22 miljoen aan investeringen topt school en zorgaanbieder Dominiek Savio uit

Tabel: Top 10 van de grootste investeerders in West-Vlaanderen in 2022 (categorie handelsvennootschappen)

	Naam	Gemeente	Totaal	In M.VA (1)	In IM.VA (2)
1	Soliver nv	Roeselare	€ 198.729.269	€ 198.538.940	€ 190.329
2	Koramic nv	Kortrijk	€ 186.239.879	€ 183.226.381	€ 3.013.498
3	Gaselwest ov	Kortrijk	€ 116.806.408	€ 112.374.397	€ 4.432.011
4	Unilin bv	Wielsbeke	€ 85.683.877	€ 85.361.948	€ 321.929
5	Vancia Car Lease nv	Kortrijk	€ 75.582.207	€ 75.158.693	€ 423.514
6	Daikin Europe nv	Oostende	€ 72.278.079	€ 26.538.810	€ 45.739.269
7	Club Brugge nv	Brugge	€ 61.026.613	€ 1.747.730	€ 59.278.883
8	CNH Industrial nv	Zedelgem	€ 57.900.202	€ 33.515.379	€ 24.384.823
9	TVH Group nv	Waregem	€ 54.575.898	€ 54.575.898	€ 0
10	Aspiravi nv	Harelbeke	€ 54.153.603	€ 54.153.603	€ 0

Bron: Graydon Belgium op basis van de jaarrekeningen.

(1) M.VA = materiële vaste activa, zoals gronden, gebouwen, machines, uitrusting enz.

(2) IM.VA = immateriële vaste activa, zoals R&D-kosten, goodwill en intellectueel eigendom.

In het Franse Bazeilles bouwt Unilin een recyclage-installatie voor mdf-platen, een investering van 20 miljoen euro. © Unilin

Club Brugge investeerde in 'The Nest', het vroegere Schiervelde in Roeselare, waar de belofteploeg zijn wedstrijden in 1B afwerkt. © Club Media House

De Waregemse onderdelenspecialist TVH investeerde via het vastgoedvennootschap Fremato in Het Nest: een rond kantoorgebouw langs de E17. © TVH Equipment

De top 10 van grootste West-Vlaamse investeerders in de non-profitsector is goed voor bijna 150 miljoen euro aan investeringen.

Schoolgebouwen Decanaat Avelgem heeft de voorbije jaren volop geïnvesteerd in een multifunctionele schoolinfrastructuur. Op de nieuwe Sint-Jan Berchmans campus kun je terecht voor onderwijs van de kleuterklas tot en met het zesde jaar secundair onderwijs. De site bestaat uit vijf afzonderlijke blokken die subtiel met elkaar verbonden zijn. Een sporthal, een restaurantgebouw, ruimtes voor ondersteunende diensten, een polyvalente zone, een sanitair blok, sport- en speelvelden, fietsenstallingen en (overdekte) speelplaatsen maken het plaatje compleet.

Blijvers in de top 10 zijn De Lovie, een Poperingse organisatie die mensen met een beperking ondersteunt, en het Sint-Andriesziekenhuis in Tielt, dat in 2024 twee keer feest mocht vieren met de opening van de vernieuwde fysiotherapie en de nieuwe afdeling SP-psychogeriatric.

Het nummer tien van de ranking is ook actief in de gezondheidszorg, met name het Psychiatrisch Ziekenhuis Sint-Jozef in Pittem. Deze organisatie is al een tijdje bezig met de uitvoering van een masterplan dat heel wat ingrijpende infrastructurele veranderingen inhoudt. Sint-Jozef wil een helende omgeving creëren waar de fysieke omgeving het welbevinden van de patiënt bevordert:

In Gits bouwde school en zorgaanbieder Dominiek Savio een basisschool en multifunctioneel centrum. © Wouter Rawoens

maximaal contact met de natuur, veel lichtinval, sfeervolle woongedeeltes en een familie- en kindvriendelijke omgeving. De organisatie kiest ook bewust voor het scheiden van het verblijfsgedeelte en het therapeutische gedeelte. Dit maakt een dagstructuur mogelijk die nauw aanleunt bij het gewone leven.

Waarborgleningen PMV

Jonge bedrijven die nog onvoldoende waarborgen hebben om een krediet bij banken te verkrijgen, kunnen een beroep doen op een waarborglening bij PMV, de Participatiemaatschappij Vlaanderen. Onder bepaalde voorwaarden kunnen ze een waarborg krijgen tot en met 2,25 miljoen euro die maximum 75% van het kredietbedrag dekt.

Jaarlijks kent PMV zowat 300 miljoen euro aan waarborgen toe. 2022 was een absoluut recordjaar, met 334 miljoen euro aan waarborgen, waarvan 52,9 miljoen voor West-Vlaamse investeringen. Vorig jaar was er een kleine terugval voor zowel Vlaanderen (299 miljoen euro) als voor West-Vlaanderen (50,3 miljoen euro).

Hooglede-Gits de ranking. De voorbije jaren investeerde de organisatie fors in het patrimonium: een basisschool en multifunctioneel centrum (De Tandem), verblijfseenheden voor kinderen en jongeren (De Vijf) en een nieuwe stek voor leefgroep de Lysterbesse, een zelfstandige woonvorm voor volwassenen met 18 studio's. Deze deels gesubsidieerde investering was nodig om de cliënten kwalitatieve zorg en onderwijs te bieden, maar voor de vzw was ze zeker geen evidentie. De zorgsector staat onder druk door de niet-indexering van de werkmiddelen, de hoge loonkosten en de onvoorzien hoge

bouwindex.

Vincentgoed is de juridische structuur achter het woonzorgnetwerk BEN met vestigingen in Ardoeie en Roeselare. Zowat vier jaar geleden fuseerden de vzw's Vincenthove uit Roeselare en Open Kring Sint-Vincentius uit Ardoeie. Beide organisaties zijn gegroeid uit het initiatief van de Zusters van Liefde van Roeselare. In de nabije toekomst zal BEN verder investeren. Zo maakt de organisatie deel uit van het Consortium Noordelijke Stationsomgeving Roeselare, dat een zevental partners telt en dat de site Prairie heeft gekocht van de stad. BEN wil op het terrein van twee hectare

onder andere een woonzorgcentrum, assistentiewoningen en een dagverzorgingscentrum bouwen.

Ook op de drie volgende plaatsen staan sectorgenoten: Curando, De Lindeboom en Groep Zorg Heilige Familie. De Lindeboom is wellicht de minst bekende van de drie. De missie van deze zorginstelling met hoofdkwartier in Knokke-Heist is het evolueren van 'een huis in de straat' naar 'een straat in het huis', waarin de bewoners alle kansen krijgen om zichzelf te zijn, zich thuis te voelen en gelukkig te zijn. Met dat doel voor ogen nam De Lindeboom een tiental initiatieven in Blankenberge, Knokke-Heist en Maldegem over: vier woonzorgcentra, vier dagverzorgingscentra en twee sites met serviceflats.

HR-dienstengroep Liantis is teruggevallen van de topositie naar de zesde plaats. Begin vorig jaar namen 70 medewerkers van de organisatie hun intrek in een nieuw kantoorgebouw langs 't Hoge in Kortrijk. Liantis investeert ook buiten de provincie. Samen met UNIZO Limburg bouwde de organisatie een nieuw kantoorgebouw in Hasselt, dat een jaar geleden in gebruik werd genomen.

Tabel: Top 10 van de grootste investeerders in West-Vlaanderen in 2022 (categorie vzw's)

	Naam	Gemeente	Totaal	In M.VA (1)	In IM.VA (2)
1	Dominiek Savio	Hooglede	€ 22.736.185	€ 22.724.630	€ 11.555
2	Vincentgoed	Ardoeie	€ 20.546.025	€ 20.546.025	€ 0
3	Curando	Ruiselede	€ 19.048.153	€ 19.026.153	€ 22.000
4	De Lindeboom	Knokke-Heist	€ 16.898.869	€ 16.898.869	€ 0
5	Groep Zorg H. Familie	Kortrijk	€ 12.821.507	€ 12.367.246	€ 454.261
6	Liantis	Brugge	€ 11.095.398	€ 11.095.398	€ 0
7	Schoolgeb. Decanaat	Avelgem	€ 10.531.009	€ 10.531.009	€ 0
8	De Lovie	Poperinge	€ 10.371.808	€ 10.371.808	€ 0
9	Sint-Andriesziekenhuis	Tielt	€ 9.833.288	€ 9.833.288	€ 0
10	Psych. Ziekenh. Sint-Jozef	Pittem	€ 8.945.949	€ 8.922.200	€ 23.749

Bron: Graydon Belgium op basis van de jaarrekeningen.

(1) M.VA = materiële vaste activa, zoals gronden, gebouwen, machines, uitrusting enz.

(2) IM.VA = immateriële vaste activa, zoals R&D-kosten, goodwill en intellectueel eigendom.

Trees Loncke en Ronny Schelfhout, cofounders Kioz

“Hoe klein je ook begint, als je slaagt in je opzet moet de impact groot genoeg zijn”

Christina Van Geel, Stem & Pen

Hoe kunnen we vandaag impact hebben op de wereld van morgen? Die vraag stellen Trees Loncke en Ronny Schelfhout zich elke dag. En die missie verklaart de passie waarmee ze Kioz in Waregem opstartten en leiden. Met Kioz ondersteunen ze bedrijven bij het bereiken van maximale energieautonomie. Omdat elke ondernemer de kans moet krijgen om in alle vrijheid zijn organisatie op de best mogelijke manier te runnen. Trees en Ronny focussen daarbij op waterstof als bron van duurzame energie. Ondernemen zit in hun DNA en dat DNA zetten ze liefst in voor het maatschappelijk belang.

Trees Loncke: Ik kom uit een ondernemend nest. Mijn grootouders van vaderskant waren landbouwers. Mijn grootmoeder moet een zeer ondernemende vrouw geweest zijn binnen de mogelijkheden en beperkingen van die tijd. Mijn vader was dierenarts en had naast zijn praktijk ook een eenmanszaak in landbouwproducten. Mijn moeder leidde een apotheek. Ook mijn broer en zus zijn ondernemend. Het zit écht in ons DNA. Het was nooit een verplichting, eerder vanzelfsprekend.

Ik heb diergeneeskunde gestudeerd. Voor de meesten van mijn medestudenten was een dierenartspraktijk het ideaal maar ik wou ondernemer worden.

“Te veel bescheidenheid komt je zaak niet ten goede. Een aandachtspunt voor West-Vlaamse ondernemers.”

Trees Loncke

Na mijn studies ben ik dan ook gestart in het bedrijf van mijn vader. Hij heeft me meteen alle vrijheid en verantwoordelijkheid gegeven. Niet evident, want ik kende niets van boekhouden of een balans lezen. Dat was ontvullend na zes jaar universiteit. Ik ben van nul begonnen en boekhouden gaan studeren in avondonderwijs. Ik wilde dat gewoon kunnen. Enkele jaren later ben ik een tweede en daarna een derde bedrijf begonnen in ongediertebestrijding en waterbehandeling. En zo is de bal blijven rollen. Mijn pad heeft zich eigenlijk organisch ontwikkeld.

Parels die meer mogen blinken

Ronny Schelfhout: Mijn ouders en grootouders waren ondernemende landbouwers. Na mijn marketingstudies ben ik vrij snel aan de slag gegaan bij CID LINES van de familie Brutsaert, een startend West-Vlaams landbouwbedrijf dat is uitgegroeid tot een multinational. Ik heb er dertig jaar gewerkt in de verkoop, eerst in België en daarna in heel Europa en vooral ook Azië. Ik heb bij CID LINES de West-Vlaamse ondernemersspirit leren kennen. No-nonsense, gewoon *deuredoen*. Die mentaliteit past perfect bij mij, ook al ben ik Oost-Vlaming van geboorte (*lacht*).

Loncke: Hard werken en vooral niet te veel opvallen, dat is ook iets wat West-Vlamingen typeert. Dat is niet altijd ideaal. Als ondernemer moet je namelijk ook zeggen wat je doet en waar je voor staat. Je hoeft geen grote show te verkopen maar je mag je ook niet te nederig opstellen. Zeker als starter beschik je niet over grote marketingbudgetten en moet je zelf de missie van je organisatie uitdragen. Je bent zelf je beste reclame. Een te grote bescheidenheid komt je zaak niet ten goede. Dat is toch een aandachtspuntje voor West-Vlaamse ondernemers. Er zitten hier veel parels die best wat meer mogen blinken.

Trees Loncke: “We willen zelf de touwtjes in handen hebben. Die gedrevenheid en onafhankelijkheid zitten gewoon in ons.” © Luc Demiddele

Schelfhout: Wat we vandaag doen, is gedurfd. Toen ik drie jaar geleden bij CID LINES wegging, vroegen Trees en ik ons af: Waar kunnen we nu een verschil maken? Waar ligt onze passie en hoe kunnen we daar de samenleving mee dienen? Trees en ik hebben allebei een passie voor waterstof. We konden er niet bij dat er zo gepusht wordt om elektrisch te rijden terwijl dat niet voor iedereen de juiste oplossing is en waterstof een prachtig alternatief vormt. Het stuitte ons tegen de borst dat je als ondernemer en consument de vrijheid niet hebt om te kiezen. Wij zijn nu eenmaal te ondernemend om de overheid zomaar klakkeloos te volgen. Daar komen wij tegen in opstand.

Na gesprekken met ondernemers bleek dat er veel interesse was in waterstofmobiliteit: snel en makkelijk tanken, lang rijden, volledig groen. Het is de beste oplossing als je veel en lang op de baan bent. Ook waterstofspecialisten verzekerden ons dat er een markt voor is. En dus hebben we de stap gezet en zijn we er volop voor gegaan.

Ronny Schelfhout: "We zijn begonnen met zelf energie te creëren, waardoor we waterstof kunnen maken aan een lage vaste prijs." © Luc Demiddele

"We willen impact hebben op de kernproblemen van de wereld."

Ronny Schelfhout

Nu, drie jaar later, voelen we dat er dingen bewegen. Een van de argumenten tegen waterstof is het kip-of-eiverhaal: er zijn geen waterstofauto's omdat er geen tankstations zijn en omdat er geen waterstof is. We hebben besloten om dat verhaal te doorbreken. We zijn begonnen met zelf energie te creëren, waardoor we waterstof kunnen maken aan een lage vaste prijs. En zo pakken we stap voor stap de vele uitdagingen aan. Het is fun en we gaan ervoor.

De ongebonden ondernemer

Loncke: Er zijn genoeg rationele redenen om de handdoek in de ring te gooien. Want het vraagt tijd en energie en overtuigingskracht. Maar ons ondernemend boerenverstand zegt dat waterstof een ideaal alternatief voor elektrisch rijden kan zijn. Het is een logische keuze. En dankzij ons ondernemers-DNA, kost het ons geen moeite om deze stap te zetten.

We zijn allebei jonge vijftigers. We zouden voor een comfortabele tweede carrière kunnen kiezen zonder veel risico of gedoe. Maar dat is niet wie we zijn. Dat is niet de reden waarvoor we opstaan. Dat we mensen de mogelijkheid en de vrijheid geven om te kiezen wat voor hen de beste oplossing is, elektrisch of waterstof, dat vinden wij ontzettend belangrijk. We willen andere ondernemers de kans geven om nóg meer ondernemer te zijn van hun eigen zaak en hun eigen leven.

Schelfhout: Elektrisch rijden geeft een gevoel van afhankelijkheid en gebondenheid. Je hangt met je wagen letterlijk vast aan een stekker. Als ondernemer wil je niet gebonden en afhankelijk zijn. Waterstof staat voor ons voor onafhankelijkheid, voor de ondernemer die zijn eigen keuzes maakt. Die boodschap willen we uitdragen.

Loncke: Als ondernemers hebben we daar een economisch model rond gebouwd. Want je kan van alles willen maar daarmee heb je nog geen business. Zo hebben we gaandeweg een aantal mythes doorgeprikt. Dat waterstof niet efficiënt zou zijn bijvoorbeeld. Dat hoeft niet per se zo te zijn: wij werken met overschotten van energie die niet benut worden en dat is uitermate efficiënt. Door het grotere plaatje te bekijken en ons zeer goed te informeren, hebben we er een logisch economisch model van gemaakt.

Als ondernemer begin je met een grote droom. Die droom verkoop je en draag je uit. Maar om die droom effectief in maatschappelijke meerwaarde om te zetten, heb je een rationeel onderbouwd economisch model nodig. Tegelijk mag je niet té veel stilstaan bij de mogelijke risico's, want anders denk je je droom kapot. Natuurlijk kom je als ondernemer struikelblokken tegen, dat hoort er gewoon bij. Ondernemen is vallen en opstaan. Maar zolang je goed weet welke richting je uit wil, ga je voort. Dat heb ik van thuis meegekregen: opstaan en weer doorgaan, vooruitgaan.

Als beginnend ondernemer kunnen risico's beangstigend zijn. Maar met de jaren ben ik daar kalmer in geworden. Ik weet intussen dat de soep niet zo heet wordt gegeten als ze wordt opgediend. Beslissingen neem ik nu rustiger en meer onderbouwd dan vroeger. Dat is een mooie evolutie die ik zie bij mezelf, als ondernemer en als mens. Daarom is het ook goed dat Ronny en ik dit project nu aanvatten: we weten waar we aan

beginnen en we hebben vertrouwen in onszelf en in onze missie.

Vele kleintjes maken een groot verschil

Schelfhout: We lazen ooit ergens de zin: "Als je echt impact wil hebben, stel jezelf dan de vraag: hoe kan ik het leven van één miljard mensen positief beïnvloeden?" Het klimaat zit in de top vijf van de wereldproblemen. Waterstofmobiliteit is een groene oplossing voor dat probleem. We zullen met Kioz misschien niet van vandaag op morgen een miljard mensen bereiken, maar op termijn zal waterstof zelfs méér impact hebben dan dat. Die gedachte dragen we met ons mee: hoe kunnen we beduidend impact hebben op een van de kernproblemen? Hoe klein je ook begint, als je slaagt in je opzet moet de impact groot genoeg zijn. Vele kleintjes maken een groot verschil.

Loncke: En ook belangrijk, we doen dit niet voor persoonlijk gewin. Op het einde van mijn leven wil ik niet afgerekend worden op de stand van mijn bankrekening. Natuurlijk heeft je droom een economisch model nodig om te overleven. We willen voor de financiering van onze missie niet afhankelijk zijn van anderen, van de overheid of subsidies. We willen zelf de touwtjes in handen hebben. Die gedrevenheid en onafhankelijkheid zitten gewoon in ons. Maar onze drijfveer is niet persoonlijk gewin. Ethisch verantwoord ondernemen, een positief verschil maken in het leven van anderen, is voor ons veel en veel belangrijker. Ergens is er ook een *sense of urgency*. Ik word vijftig dit jaar. Het mag vooruitgaan. *The time is now*. Voor ons persoonlijk en omdat de wereld heel snel verandert. We moeten nu actie ondernemen.

Schelfhout: Het mooie is dat het sneller gaat dan we hadden verwacht. Vandaag kunnen we al bedrijven helpen die willen omschakelen. We zijn er klaar voor.

Loncke: Nogal wat ondernemers uitten al de bezorgdheid dat het volledig elektrificeren van grote machines onmogelijk is. Maar er wordt naar hen niet geluisterd. Ook met andere struikelblokken wordt geen rekening gehouden. Dat het elektriciteitsnet een volledige elektrificatie niet aankan, dat 30% van de mensen thuis niet elektrisch kan laden: dat wordt allemaal onder de mat geschoven. Er is absoluut geen visie op lange termijn. En dan het eeuwige riedeltje: waterstof is geen alternatief.

Dat weerleggen wij met concrete voorbeelden. Hebben wij een oplossing voor 100% van de markt? Nee. Maar dat is niet onze bedoeling. We willen wél een alternatief bieden voor wie dat nodig heeft.

Die opstandigheid zit in ons. Dat is iets wat veel ondernemers typeert. We komen niet zomaar in opstand om dwars te liggen, maar wel wanneer anderen ons verhinderen om onze business zo goed mogelijk te runnen. We willen niet iets opgelegd krijgen zonder inspraak.

Schelfhout: Terwijl in Europa iedereen gepusht wordt om elektrisch te rijden, zijn ze in China al een stap verder. Wanneer wij zeggen dat de meeste waterstofstations vandaag in China gebouwd worden, krijgen we ongelovige blikken. Maar China heeft al lang door dat we er met elektrisch rijden alleen niet komen. Gelukkig worden ze in Europa stilaan wakker. Onlangs werd beslist dat er op de snelwegen in Europa tegen 2030 elke 200 km een waterstofstation moet komen.

Loncke: De wereld heeft meer langetermijnvisie nodig. De grootste drijfveer van het politieke systeem is opnieuw verkozen geraken. Dat egogerichte handelen is nefast. De wereld heeft mensen nodig die het persoonlijke belang overstijgen, in alle vrijheid.

Trees Loncke: "Ondernemers zijn geen individualisten, wel individuele denkers die het algemeen belang dienen." © Luc Demiddele

Want het is niet omdat je je eigen keuzes kan maken dat je je persoonlijke belang niet kan overstijgen. Ondernemers zijn geen individualisten, wel vaak individuele denkers die het algemeen belang dienen.

www.kioz.be

Voedingsindustrie blijft toonaangevend in West-Vlaamse economie

Tanja Termote, beleidsmedewerker Data & Analyse, Provincie West-Vlaanderen

Eind 2022 telde de West-Vlaamse voedingssector 1.510 actieve ondernemingen. De sector levert 20.115 arbeidsplaatsen en is goed voor 22,4% van alle jobs in de West-Vlaamse industrie. Tussen 2017 en 2022 kwamen er bovendien iets meer dan 2.000 jobs bij. De voedingssector kent een aantal grote spelers en blijft een toonaangevende sector binnen de West-Vlaamse economie.

Uit cijfers van het aantal btw-plichtigen blijkt dat er in West-Vlaanderen op 31 december 2022 in totaal 1.510 ondernemingen in de voedingsindustrie (Nacebel 10) waren. Het betreft cijfers over de voedingssector, exclusief het segment van de drankenproductie. Het aantal actieve ondernemingen stijgt met 6,7% ten opzichte van december 2017, toen de voedingsindustrie 1.415 btw-plichtige ondernemingen in West-Vlaanderen telde. Oost-Vlaanderen neemt de leidersplaats in met 1.533 actieve ondernemingen in de voedingssector, of een aandeel van 26,8% binnen de Vlaamse voedingsindustrie. De provincie Antwerpen neemt plaats drie in met 1.352 voedingsbedrijven. Vlaams-Brabant telt 718 voedingsbedrijven en Limburg 611 (zie tabel 1).

Binnen de West-Vlaamse referentieregio's tellen we het grootste aantal actieve ondernemingen in de voedingsindustrie in de regio Brugge (370) en in de regio Midwest (353). De Westhoek heeft 325 voedingsbedrijven, Zuid-West-Vlaanderen 312 en de Middenkust 150.

Daling in vleessector

De voedingssector kan opgesplitst worden in 9 subsectoren. Veruit het grootste aantal btw-plichtigen in West-Vlaanderen, namelijk 821 (of 54,4%) van de in totaal 1.510 voedingsbedrijven, treffen we aan in de subsector

'vervaardiging van bakkerijproducten en deegwaren'. De subsector met het tweede grootste aantal actieve ondernemingen is de 'vervaardiging van andere voedingsmiddelen' zoals suiker, cacao, chocolade en suikerwerk, thee en koffie, specerijen, sauzen, kruidenrijen, bereide maaltijden en schotels, gehomogeniseerde voedingspreparaten en dieetvoeding. Deze subsector telt 237 actieve ondernemingen. Op de derde plaats komt de subsector 'vervaardiging van vlees en vervaardiging van vleesproducten', met 174 actieve ondernemingen. Deze laatste is de enige subsector met een daling van het aantal actieve ondernemingen over de periode 2017-2022 (zie tabel 2). Merk op dat het aantal actieve ondernemingen in de subsector 'vervaardiging en conservering van groenten en fruit' (57) relatief beperkt is, hoewel deze subsector wel de grootste tewerkstelling laat optekenen

(zie verder). Een aantal grote spelers zorgen daar voor heel wat jobs.

Van alle btw-plichtigen in de voedingsindustrie in het Vlaams Gewest is 26,4% gesitueerd in West-Vlaanderen. Dit aandeel verschilt aanzienlijk naargelang de subsector. Zo is 52,6% van alle actieve ondernemingen in de subsector 'verwerking en conservering van vis en van schaal- en weekdieren' binnen Vlaanderen terug te vinden in onze provincie. In de subsector 'vervaardiging van diervoeders' bedraagt dit percentage 38,5% en in de subsector 'verwerking en conservering van groenten en fruit' 33,1%. Van de btw-plichtigen in de 'vervaardiging van plantaardige en dierlijke oliën en vetten' is daarentegen slechts 16,7% terug te vinden in West-Vlaanderen (zie figuur 1). Eind 2022 bedroeg het aandeel van de voeding in het totaal aantal actieve

Tabel 1: Evolutie van het aantal btw-plichtigen in de voedingssector (Nacebel 10) in de Vlaamse provincies (cijfers op 31 december van het jaar)

Provincie	2017	2022	Evolutie 2017-2022	
			In aantal	In %
Antwerpen	1.195	1.352	157	13,1
Limburg	533	611	78	14,6
Oost-Vlaanderen	1.319	1.533	214	16,2
Vlaams-Brabant	580	718	138	23,8
West-Vlaanderen	1.415	1.510	95	6,7
Vlaams Gewest	5.042	5.724	682	13,5
Aandeel West-Vlaanderen in Vlaams Gewest	28,1	26,4		

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium); verwerking: Data & Analyse, Provincie West-Vlaanderen.

Tabel 2: Evolutie van het aantal btw-plichtigen in de voedingsindustrie in West-Vlaanderen, naar subsector (cijfers op 31 december van het jaar)

Subsector	2017	2022	Evolutie 2017-2022	
			In aantal	In %
10.1 Verwerking en conservering van vlees en vervaardiging van vleesproducten	196	174	-22	-11,2
10.2 Verwerking en conservering van vis en van schaal- en weekdieren	23	30	7	30,4
10.3 Verwerking en conservering van groenten en fruit	50	57	7	14,0
10.4 Vervaardiging van plantaardige en dierlijke oliën en vetten	5	5	0	0,0
10.5 Vervaardiging van zuivelproducten	60	88	28	46,7
10.6 Vervaardiging van maalderijproducten, zetmeel en zetmeelproducten	19	21	2	10,5
10.7 Vervaardiging van bakkerijproducten en deegwaren	766	821	55	7,2
10.8 Vervaardiging van andere voedingsmiddelen	221	237	16	7,2
10.9 Vervaardiging van diervoeders	75	77	2	2,7
Totaal voedingsindustrie	1.415	1.510	95	6,7

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium); verwerking: Data & Analyse, Provincie West-Vlaanderen.

ondernemingen in de industrie 17% in West-Vlaanderen. In Oost-Vlaanderen ligt dit aandeel net iets hoger (17,2%) maar in de andere Vlaamse provincies ligt dit aandeel duidelijk lager. Het aandeel van de voeding in het totaal aantal actieve ondernemingen in de industrie kent een dalende trend, en dat in alle provincies. In 2017 was in West-Vlaanderen nog 18,4% van de actieve ondernemingen een voedingsbedrijf. (zie figuur 2, op de volgende pagina)

Ruim 20.000 arbeidsplaatsen

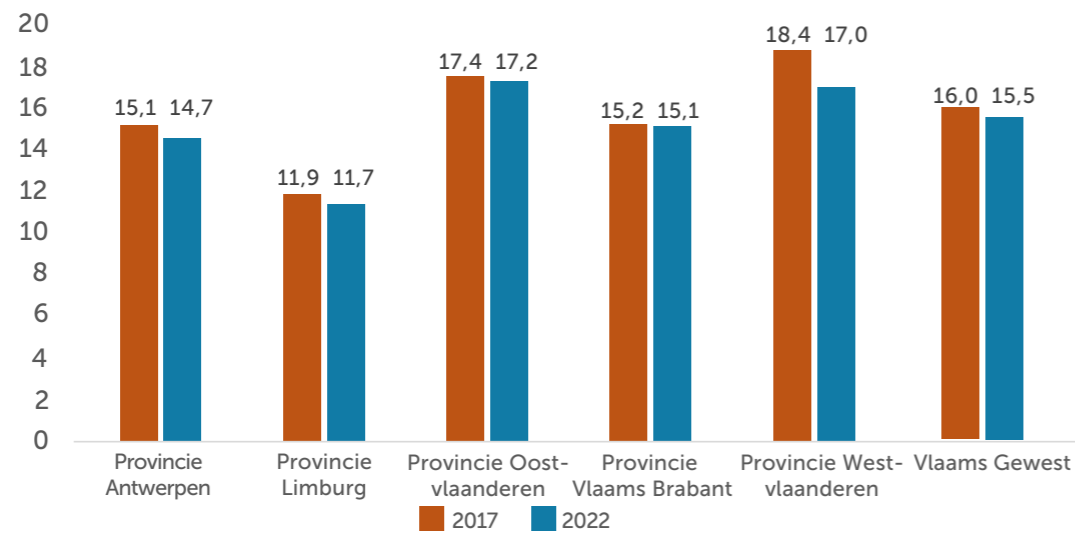
De West-Vlaamse voedingssector (exclusief dranken) telde eind 2022 20.115 arbeidsplaatsen. Het betreft de som van de jobs in loondienst (18.875) en de jobs als zelfstandige of helper

Figuur 1: Aandeel West-Vlaanderen in het aantal btw-plichtige ondernemingen in de voedingsindustrie in het Vlaams Gewest, naar subsector, 31 december 2022

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium); verwerking: Data & Analyse, Provincie West-Vlaanderen.

Figuur 2: Evolutie van het aandeel van de voedingssector in het totaal aantal btw-plichtige ondernemingen in de industrie in de Vlaamse provincies (cijfers op 31 december van het jaar)

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium); verwerking: Data & Analyse, Provincie West-Vlaanderen.

(1.240). Om dubbeltellingen zoveel mogelijk te vermijden, wordt enkel de zelfstandige activiteit in hoofdbezigheid meegeteld.

De voedingsindustrie telt duidelijk meer arbeidsplaatsen in West-Vlaanderen dan in de andere provincies (zie tabel 3). Oost-Vlaanderen telt 17.798 jobs in de voedingssector, de provincie Antwerpen 16.008, Limburg 6.790 en Vlaams-Brabant 6.683. Alle provincies kennen een toename van het aantal jobs in de periode 2017-2022. Op Vlaams niveau kwamen er in deze periode maar liefst 6.062 jobs bij. Dit is een toename van 9,9%. West-Vlaanderen telde dan weer 2.038 extra arbeidsplaatsen in de voedingssector, wat een toename van 11,3% betekent. Van alle Vlaamse jobs in de voedingssector is 29,8% gesitueerd in de kustprovincie. Oost-Vlaanderen is goed voor 26,4% van alle jobs in de Vlaamse voedingsindustrie en de provincie Antwerpen voor 23,7%.

Dat de voeding een belangrijke en groeiende sector is binnen de West-Vlaamse economie blijkt ook uit het hoge en toenemende aandeel van deze sector in de tewerkstelling in de industrie. 22,4% van alle jobs in de West-Vlaamse industrie zijn namelijk gesitueerd binnen de voedingssector.

In 2017 bedroeg dit aandeel 20,9%. In geen enkele andere Vlaamse provincie is het belang van de voedingssector in de industrie zo groot als in West-Vlaanderen. Het aandeel van de West-Vlaamse voedingsindustrie in de totale tewerkstelling in West-Vlaanderen is bovendien toegenomen van 3,5% in 2017 tot 3,7% in 2022.

Wanneer we de tewerkstelling opsplitsen naar de West-Vlaamse referentieregio's dan zien we dat de referentieregio Midwest het grootste aantal jobs levert, namelijk 7.625 of 37,9% van alle West-Vlaamse jobs in de voedingssector. De Westhoek komt op plaats 2 met

5.483 jobs of 27,3% van het totaal en Zuid-West-Vlaanderen staat op de derde plaats met 3.379 jobs of 16,8% van het totaal. De regio Brugge telt 2.369 jobs in de voedingssector en de regio Middenkust 1.259.

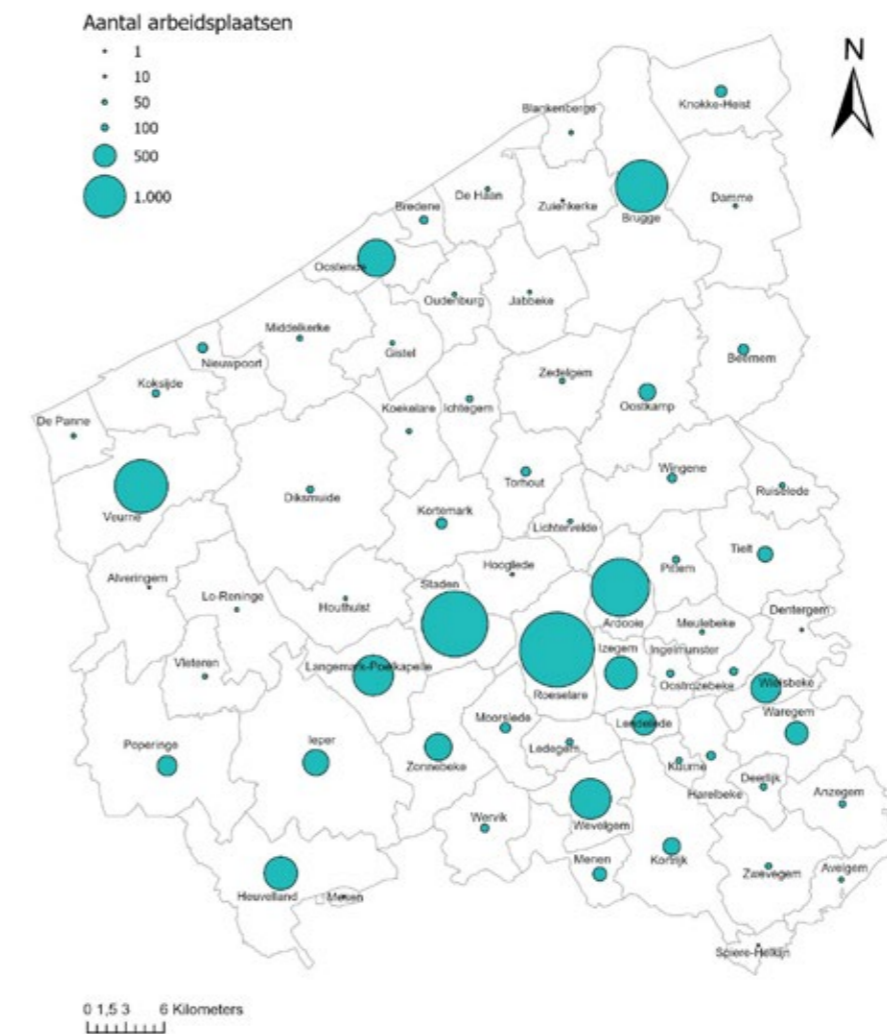
Dalen we verder af tot op gemeentelijk niveau, dan is Roeselare de West-Vlaamse gemeente met het grootste aantal arbeidsplaatsen in de voedingssector. Eind 2022 telden we hier 1.857 jobs. Sinds 2017 zijn er in Roeselare 234 jobs in de voeding bijgekomen. Grote bedrijven in Roeselare zijn onder meer Snack Food Poco Loco, Soubry en Mulder Natural Foods. De gemeente

Tabel 3: Evolutie van de totale tewerkstelling in de voedingssector (loontrekkenden en zelfstandigen en helpers in hoofdbezigheid) in de Vlaamse provincies (cijfers op 31/12 van het jaar)

Provincie	2017	2022	Evolutie 2017-2022	
			In aantal	In %
Antwerpen	15.333	16.008	675	4,4
Limburg	6.210	6.790	580	9,3
Oost-Vlaanderen	15.975	17.798	1.823	11,4
Vlaams-Brabant	5.736	6.683	947	16,5
West-Vlaanderen	18.077	20.115	2.038	11,3
Provincie onbekend	21	20	-1	-4,8
Vlaams Gewest	61.352	67.414	6.062	9,9
Aandeel West-Vlaanderen in Vlaams Gewest	29,5	29,8		

Bron: RSZ en RSVZ | provincies.incijfers.be; verwerking: Data & Analyse, Provincie West-Vlaanderen.

Kaart 1: Spreiding van het aantal arbeidsplaatsen in de voedingssector over de West-Vlaamse gemeenten, 31 december 2022

Bron: RSZ en RSVZ | provincies.incijfers.be; verwerking: Data & Analyse, Provincie West-Vlaanderen.

Staden staat op de tweede plaats met 1.625 jobs in de voeding, onder meer dankzij bedrijven als Westvlees, Greenyard en Westfro. In 2017 stond Staden nog op nummer 1, maar het aantal jobs in de voedingssector is er tussen 2017 en 2022 gedaald met 117. Ardoioe (1.421 jobs), Veurne (1.298 jobs) en Brugge (1.274 jobs) vervulde de top 5. Kaart 1 toont de spreiding van het aantal arbeidsplaatsen in de voedingssector over alle West-Vlaamse gemeenten.

Vooral groenten en fruit

Binnen de totale voedingsindustrie in West-Vlaanderen is de subsector 'verwerking en conservering van groenten en fruit' (Nacebel 10.3) de belangrijkste werkgever met 5.599 jobs eind 2022. De subsector 'vervaardiging van bakkerijproducten en deegwaren' (Nacebel 10.7) is goed voor 4.850 arbeidsplaatsen. Beide sectoren samen zorgen voor 51,9% van de tewerkstelling in de West-Vlaamse voedingssector. De derde grootste subsector is de 'verwerking en conservering van vlees en vervaardiging van vleesproducten' (Nacebel 10.1) met 3.086 jobs of 15,3% van de totale West-Vlaamse voedingssector (zie figuur 3).

Van de tewerkstelling in de subsector

Figuur 3: Tewerkstelling in de voedingssector (loontrekkenden en zelfstandigen en helpers in hoofdbezigheid) in West-Vlaanderen op 31 december 2022, naar subsector

Bron: RSZ en RSVZ; verwerking: Afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

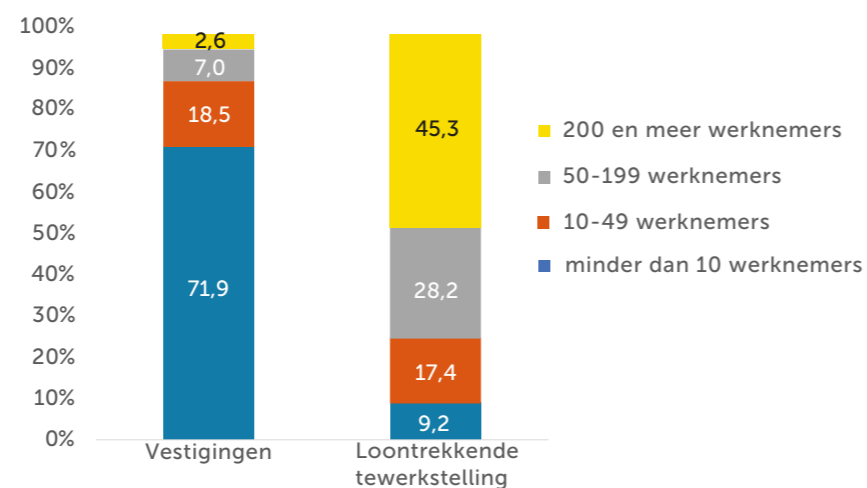
'verwerking en conservering van groenten en fruit' binnen het Vlaams Gewest is maar liefst 64% gesitueerd in West-Vlaanderen. Vooral de diepvriesgroentesector wordt gedomineerd door West-Vlaamse bedrijven, meer bepaald bedrijven in de regio Midden-West-Vlaanderen. De subsector 'vervaardiging van bakkerijproducten en deegwaren' in West-Vlaanderen heeft een aandeel van 23,4% in Vlaanderen. De derde grootste subsector, die van het vlees, heeft een aandeel van 26,4% in Vlaanderen. Van de Vlaamse tewerkstelling in de kleinere subsector 'verwerking en conservering van vis en van schaal- en weekdieren' is dan weer 77,1% in West-Vlaanderen terug te vinden.

20 bedrijven met meer dan 200 werknemers

De tewerkstelling in de voedingssector in West-Vlaanderen bestaat voor 93,8% uit loontrekkende tewerkstelling en voor 6,2% uit zelfstandige tewerkstelling. De loontrekkende tewerkstelling wordt gerealiseerd in 782 vestigingen. We kunnen daarbij nagaan of de tewerkstelling zich vooral in grote of kleinere bedrijven situeert. Eind 2022 telde 71,9% van de West-Vlaamse vestigingen in de voeding minder dan

10 werknemers. Deze vestigingen waren goed voor 9,2% van de loontrekkende tewerkstelling in de voedingssector. 18,5% van de vestigingen heeft tussen 10 en 49 werknemers. Zij staan in voor 17,4% van de loontrekkende tewerkstelling. 7% van de vestigingen heeft 50 à 199 werknemers. Die bedrijven tellen 28,2% van de loontrekkende tewerkstelling in de voedingssector. 2,6% van de vestigingen – 20 in totaal – heeft 200 of meer werknemers (cijfers RSZ). In deze vestigingen concentreert zich 45,3% van de loontrekkende tewerkstelling in de West-Vlaamse voedingssector

Figuur 4: Vestigingen en loontrekkende tewerkstelling in de voedingssector in West-Vlaanderen, naar vestigingsgrootte, 31 december 2022 (in %)

Bron: Rijksdienst voor Sociale Zekerheid | provincies.incijfers.be, verwerking: Data & Analyse, Provincie West-Vlaanderen.

(zie figuur 4). Het Vlaams Gewest kent 55 vestigingen met minstens 200 werknemers. Daarvan zijn er dus 20, of 36,4% gevestigd in West-Vlaanderen. We kunnen met andere woorden spreken van een concentratie van grote voedingsbedrijven in de kustprovincie.

1,9 miljard euro toegevoegde waarde

Cijfers over de toegevoegde waarde zijn enkel beschikbaar voor de overkoepelende sector 'vervaardiging van voedingsmiddelen, dranken en tabaksproducten'. Die sector realiseerde in 2022 een toegevoegde waarde van 1,9 miljard euro in West-Vlaanderen (bron: NBB, Regionale Rekeningen). Dat is een stijging van 24,3% ten opzichte van 2017. In dezelfde periode groeide de toegevoegde waarde in de West-Vlaamse industrie met 23,1%. Een kleine 10% van de toegevoegde waarde in de industrie in West-Vlaanderen wordt gerealiseerd door de voedingssector. In Vlaanderen ligt dat aandeel op 6,2%, wat aanzienlijk lager is. Van alle in Vlaanderen gerealiseerde toegevoegde waarde in de voedingsindustrie bedraagt het aandeel van West-Vlaanderen 26,6%. Bovenstaande cijfers tonen aan dat de voedingssector een krachtige pijler vormt voor het West-Vlaamse economische weefsel.

© Paulig

Wie geïnteresseerd is in meer cijfers over de voedingssector in West-Vlaanderen raden we aan om de 'Studie voedings- en drankensector' van POM West-Vlaanderen te raadplegen. De laatste versie staat sinds kort online en is te raadplegen op www.pomwvl.be/ons-aanbod/informatie/onze-studies/sectorstudies.

Ruim 500 starters in 5 jaar tijd voor West-Vlaamse voedingsindustrie

Tanja Termote, beleidsmedewerker Data & Analyse, Provincie West-Vlaanderen

In de periode 2017-2022 werden in West-Vlaanderen 525 nieuwe initiatieven in de voedingsindustrie opgestart. Daarmee ligt het aandeel van de 'voedingsstarters' binnen het totaal aantal nieuwkomers in de West-Vlaamse industrie op 13,3%. Het grootste aantal starters in de voeding situeert zich in de referentieregio's Brugge en Zuid-West-Vlaanderen.

Onderstaande tabel toont het aantal startende ondernemingen in de periode 2017-2022 (samengeteld) voor de West-Vlaamse referentieregio's, de Vlaamse provincies en het Vlaams Gewest. In die zes jaar lieten zich in West-Vlaanderen 525 natuurlijke en rechtspersonen inschrijven als nieuwe btw-plichtigen in de voedingssector (Nacebel 10). Het grootste aantal starters treffen we aan in de referentieregio Brugge (141), gevolgd door Zuid-West-Vlaanderen (120). De Westhoek telde in deze periode 105 starters, Midwest 102 en de

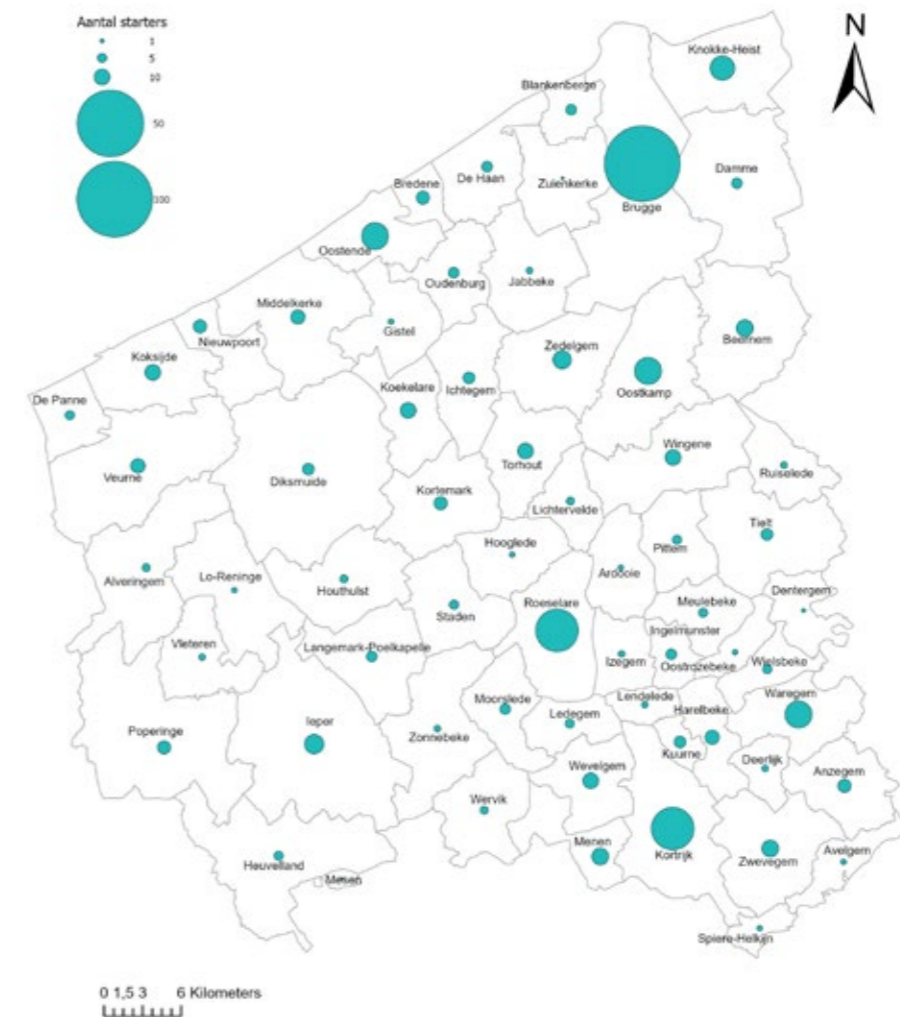
Middenkust 57. De regio Midwest komt dus maar op plaats vier wat startende voedingsbedrijven betreft, terwijl deze regio wel de eerste plaats inneemt wanneer we het aantal starters in de industrie bekijken.

Van de 525 starters in de voedingsindustrie in West-Vlaanderen zijn er 271 terug te vinden in de subsector 'vervaardiging van bakkerijproducten en deegwaren' en 111 in de subsector 'vervaardiging van andere voedingsmiddelen'. De subsector 'verwerking en conservering

van vlees en vervaardiging van vleesproducten' kent 43 starters over de periode 2017-2022 en de subsector 'vervaardiging van zuivelproducten' 42. De andere subsectoren kennen maximaal 20 nieuwe oprichtingen in de periode 2017-2022.

Onderstaande kaart toont de spreiding van het aantal starters in de voedingssector over de West-Vlaamse gemeenten.

Kaart: Spreiding van het aantal starters in de voedingssector in de West-Vlaamse gemeenten over de periode 2017 tot en met 2022

Tabel: Totaal aantal starters in de periode 2017-2022 (som over de zes jaren) en gemiddelde startersratio (*) in de voedingssector, de industrie en in alle economische sectoren in de West-Vlaamse referentieregio's en de Vlaamse provincies

Regio	Voeding		Industrie		Alle economische sectoren	
	Starters	Startersratio	Starters	Startersratio	Starters	Startersratio
Regio Brugge	141	7,1	849	8,7	18.047	9,4
Westhoek	105	5,8	718	8,6	11.519	8,3
Zuid-West-Vlaanderen	120	6,5	955	7,2	18.746	9,7
Middenkust	57	6,3	359	9,7	8.083	10,1
Midwest	102	4,9	1.069	7,4	15.514	8,8
West-Vlaanderen	525	6,1	3.950	8,0	71.909	9,2
Antwerpen	687	9,0	4.759	9,3	113.981	10,9
Limburg	347	10,3	2.525	8,7	50.962	10,6
Oost-Vlaanderen	720	8,4	4.478	9,0	91.032	10,4
Vlaams-Brabant	430	11,0	2.629	10,2	71.962	11,3
Vlaams Gewest	2.709	8,4	18.341	8,9	399.846	10,5
Aandeel West-Vlaanderen in Vlaams Gewest	19,4		21,5		18,0	

(*) gemiddeld aantal starters per jaar in de periode 2017-2022 ten opzichte van het gemiddeld aantal reeds actieve ondernemingen in dezelfde periode

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium); Verwerking: Data & Analyse Provincie West-Vlaanderen

Vergelijken we het aantal West-Vlaamse starters in de voedingssector met dat in de andere provincies, dan moet West-Vlaanderen met zijn 525 starters de provincies Oost-Vlaanderen (720 starters) en Antwerpen (687 starters) laten voorgaan. Die situatie stelden we ook al in voorgaande jaren vast. Ook qua aantal nieuwe ondernemingen in de industrie staat West-Vlaanderen op de derde plaats.

Van alle starters in de voeding in de periode 2017-2022 in Vlaanderen heeft 19,4% zijn maatschappelijke zetel in West-Vlaanderen. Dat aandeel is hoger dan het West-Vlaamse aandeel binnen het totaal aantal starters over alle economische sectoren heen (18%).

Het aandeel is echter wel lager dan het aandeel van West-Vlaanderen in het totaal aantal starters in de industrie, dat 21,5% bedraagt.

De provincie West-Vlaanderen scoort minder gunstig op de indicator 'startersratio', berekend als het gemiddeld aantal starters per jaar in de periode 2017-2022 ten opzichte van het gemiddeld aantal reeds actieve ondernemingen in dezelfde periode. Terwijl de startersratio voor de voedingssector in het Vlaams Gewest 8,4% bedraagt, komt West-Vlaanderen maar aan een ratio van 6,1%. Van alle Vlaamse provincies is dat meteen ook de laagste startersratio. De hoogste startersratio in de voedingssector

treffen we aan in Vlaams-Brabant (11%). Binnen West-Vlaanderen kent de regio Brugge de hoogste startersratio in de voedingssector (7,1%); Midwest kent de laagste (4,9%).

De lage startersratio in West-Vlaanderen komt niet alleen voor in de voedingssector. Ook wanneer we de totale industrie en alle economische sectoren in hun totaliteit beschouwen, stellen we vast dat West-Vlaanderen de laagste startersratio van alle provincies kent.

Sterke West-Vlaamse voedingsindustrie staat voor uitdagingen

“Moeilijk om nog fel te groeien”

Bart Vancauwenberghe, freelancejournalist

Hoewel de voedingsindustrie en het aantal starters in de sector minder sterk stijgen in West-Vlaanderen dan in andere provincies, blijft de branche essentieel voor onze economie. Toch heeft de sector te maken met belangrijke uitdagingen, zoals tewerkstelling, (buitenlandse) concurrentie en de zoektocht naar infrastructuur. Samen met An-Sofie Pinket (clustermanager Voeding bij POM West-Vlaanderen) en Carole Dembour (economist bij sectorfederatie Fevia) staan we stil bij de cijfers.

Dat de stijging in de West-Vlaamse voedingsbranche minder sterk is dan in andere provincies, komt omdat de voedingsindustrie hier heel sterk aanwezig is en al een aanzienlijke schaalgrootte heeft. “Ook op nationaal niveau blijft deze industrie cruciaal”, weet Carole Dembour. “Als we kijken naar omzet, tewerkstelling, aantal ondernemingen en investeringen in onder meer duurzaamheid en efficiëntie, dan vertegenwoordigt de voedingsnijverheid zowat 20% van de totale verwerkende nijverheid.”

“Hoe impressionanter de bestaande activiteiten, hoe moeilijker het is om nog fel te groeien”, vindt An-Sofie Pinket. “In de voorbije decennia is het economische weefsel in deze industrie al enorm uitgebreid en verankerd in onze provincie. We zitten zeker niet aan een plafond, maar het is logisch dat de groei minder uitgesproken is dan elders.”

Kennisweefsel versterken

De relatief lagere opkomst van starters valt deels daardoor te verklaren, al speelt ook het onderwijsaspect mee. “KU Leuven en UGent hebben wel campussen in West-Vlaanderen maar een volledig uitgebouwd universitair aanbod hebben we niet”, vervolgt An-Sofie. “Het is een economisch gegeven dat spin-offs doorgaans sneller in de buurt van een universiteit ontstaan. Daarom doet POM West-Vlaanderen forse inspanningen om het kennisweefsel verder te versterken, in samenwerking met hogescholen en universiteiten.”

“De voedingsindustrie is enorm uitgebreid en verankerd in onze provincie.”

An-Sofie Pinket,
clustermanager Voeding
POM West-Vlaanderen

© Atelje D, POM West-Vlaanderen

“Investeringen in infrastructuur voor open innovatie passen perfect binnen dat plaatje. Zo kunnen bedrijven ondertussen terecht in de Food Research & Development Hall – gelegen in het Food Innovation Park in Roeselare – voor pilootapparatuur om innovatieve concepten te ontwikkelen. Daarnaast investeren we op dezelfde site in een nieuwe incubator met productie-units voor starters. De ambitie is om de incubator tegen begin 2027 te openen. Dit zou een belangrijk hefboomeffect kunnen hebben.”

Iedereen houdt van voeding. De voedingsindustrie is dus sowieso een aantrekkelijke sector voor startende ondernemers, stipt Carole Dembour aan. “Alleen: de concurrentie is moordend. Daardoor is het voor starters vaak erg moeilijk om door te groeien. Dat heeft ook te maken met het zandlopermodel dat de agrovoedingsketen typeert: er zijn zowat 35.000 Belgische landbouwers, ruim 5.700 Vlaamse voedingsbedrijven en amper 13 aankoopcentrales van retailers. Het is dan ook een enorme uitdaging om jouw producten in de schappen van de winkels te krijgen.”

Krapte op arbeidsmarkt

Een andere grote uitdaging is de aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt. Tussen 2017 en 2022 zijn er meer dan 2.000 jobs in de West-Vlaamse voedingssector bijgekomen. Op zich al een mooie tewerkstellingsgroei, maar eigenlijk zouden onze voedingsbedrijven nog meer mensen willen aanwerven, weet Carole: “Het is een heel arbeidsintensieve industrie. Méér handen bieden dus meer groeikansen. Zo zijn extra mensen welkom om ook in het buitenland nog meer goederen te kunnen afzetten. Maar die extra mensen zijn niet makkelijk te vinden. Eén op vijf voedingsverwerkende ondernemingen geeft aan dat de krapte op de arbeidsmarkt hen belet om nog meer te produceren.”

An-Sofie vult aan: “Grote én kleine bedrijven leveren enorme inspanningen

om zich als aantrekkelijke werkgever te profileren, vaak met creatieve campagnes. De onderlinge concurrentie is groot, want iedereen vist in dezelfde, beperkte vijver, zeker als het op operatoren en arbeiders aankomt. Ook voor het middenkader wordt de vijver kleiner en kleiner: hogescholen en universiteiten signaleren een relatief sterk dalend aantal studenten in opleidingen die leiden naar jobs zoals bio-ingenieurs

en kwaliteitsmedewerkers. Die daling heeft onder meer te maken met het beeld dat de sector vrij traditioneel en weinig innovatief zou zijn, wat niet klopt. Maar zo'n perceptie omdraaien doe je niet van vandaag op morgen.”

“De arbeidsmarktkrapte belet 1 op 5 voedingsverwerkers om nog meer te produceren.”

Carole Dembour, economist
sectorfederatie Fevia

Kleine marges in vleessector

Opmerkelijk is de daling van het aantal ondernemingen die actief zijn in vleesverwerking. "Het is een sector die moet werken met kleine marges, waardoor de rentabiliteit fors onder druk staat", geeft Carole aan. "Dat geldt ook voor de bevoorradingszekerheid. De gemiddelde leeftijd van veehoudende landbouwers is vrij hoog maar door de erg strenge regelgeving – onder meer op het vlak van stikstofuitstoot – is er bij de jongere generaties weinig interesse in opvolging. Komt daarbij dat de sector voor het overgrote deel bestaat uit kleine en middelgrote ondernemingen die private labels produceren voor retailers. Die retailers aarzelen niet om zich elders in Europa te bevoorraden om te profiteren van zo laag mogelijke prijzen. Gezien de hoge loon- en energiekosten in België is het voor onze bedrijven quasi onmogelijk om competitief te zijn. Die druk op de tussenliggende schakel, met name de vleesverwerkende producenten, is nefast voor de hele vleesketen."

An-Sofie haalt als extra argument voor de daling een voedingstrend aan: "Meer mensen worden flexitariër en halen hun eiwitten uit andere voedingsbronnen. Vlees krijgt een andere, vaak beperktere rol in ons voedingspatroon. We voelen de effecten daarvan momenteel nog niet zo erg, maar dat zou in de toekomst kunnen veranderen."

Extra ruimte voorzien

Investeringen in ruimte en infrastructuur voor onze voedingsbedrijven blijven levensnoodzakelijk. "Akkoord, die bedrijven zijn hier sterk verankerd, maar het is belangrijk dat we zowel qua onderwijs, innovatiepotentieel als ruimtelijke ontwikkeling mogelijkheden tot groei blijven bieden. Omliggende streken investeren immers fors om dergelijke ondernemingen aan te trekken, met Duinkerke als frappantste voorbeeld. We moeten onze voedingsbedrijven dus blijven koesteren. En laat ons daarbij zeker niet de kleinere spelers vergeten. Zij zijn samen goed voor 9% van de tewerkstelling in de sector. Ook zij dragen substantieel bij

tot ons economisch weefsel", aldus An-Sofie.

Ook Carole breekt een lans om in West-Vlaanderen, en bij uitbreiding in heel België, extra ruimte voor (voedings)bedrijven te voorzien. "We merken dat onder meer groente-, fruit- en aardappelverwerkers naar het buitenland kijken om verder te groeien. Ze krijgen daar doorgaans sneller vergunningen én subsidies om zich daar te vestigen. Bovendien ligt de loonkost er lager. Die buitenlandse concurrentie speelt ons trouwens ook op consumptievlak parten: Belgen hebben in 2023 liefst 770 miljoen euro besteed aan aankopen in Franse, Nederlandse, Duitse en Luxemburgse supermarkten. Ze doen dat in de eerste plaats omdat de dranken daar goedkoper zijn, maar uiteraard laden ze hun karretje ook vol met voedingsproducten. Dat leidt niet alleen tot lagere inkomsten voor België, maar beperkt ook de groeimogelijkheden en de tewerkstelling van onze voedingsbedrijven. Via slimme maatregelen die trend breken, is evenzeer een belangrijke uitdaging", besluit Carole.

An-Sofie Pinket: "Het is belangrijk dat we zowel qua onderwijs, innovatiepotentieel als ruimtelijke ontwikkeling mogelijkheden tot groei blijven bieden."
Foto: de Food Research & Development Hall in het Food Innovation Park in Roeselare. © POM West-Vlaanderen

30 grootste West-Vlaamse voedingsbedrijven goed voor meer dan 10.000 voltijdse jobs

Tanja Termote, beleidsmedewerker Data & Analyse, Provincie West-Vlaanderen

In 2022 telden de 30 grootste West-Vlaamse voedingsbedrijven samen maar liefst 10.376 werknemers (in voltijdse equivalenten). Tussen 2017 en 2022 steeg het aantal werknemers in deze bedrijven met een vierde. Alpro was de grootste West-Vlaamse werkgever binnen de sector met 1.002 werknemers.

Onderstaande tabel rangschikt de 30 grootste West-Vlaamse voedingsbedrijven op basis van hun gemiddelde tewerkstelling in voltijdse equivalenten (VTE) over het boekjaar 2022, zoals terug te vinden op de sociale balans van hun jaarrekening. In de lijst worden enkel ondernemingen uit de voedingsindustrie geteld waarvan de maatschappelijke zetel gevestigd is in West-Vlaanderen.

Samengeteld komen we aan een tewerkstelling van 10.376 voltijdse equivalenten in 2022. Ten opzichte van het boekjaar 2017 komt dat neer op een toename van 2.133 voltijdse arbeidsplaatsen. Dat is een toename van 25,9%. Een gigantische evolutie, zeker in een periode waarin we geconfronteerd

werden met de coronacrisis. Bovendien zien we dat de nettojobaangroei in de totale West-Vlaamse voedingsindustrie in die periode 2.038 arbeidsplaatsen bedraagt (cijfers RSZ en RSVZ), wat dus minder is dan de groei bij de top 30-bedrijven. Het zijn, met andere woorden, de grote ondernemingen die instaan voor de groei.

De grootste werkgever in de West-Vlaamse voedingsindustrie is **Alpro** uit Wevelgem. In 2022 overschreed het bedrijf de kaap van 1.000 werknemers (in VTE). Tussen 2017 en 2022 creëerde deze producent van plantaardige alternatieven op zuivelproducten 129 nieuwe jobs.

Top 30 voedingsbedrijven zagen hun tewerkstelling met 2.133 eenheden toenemen tussen 2017 en 2022.

De tweede grootste werkgever is **Westvlees** uit Staden. Deze verwerker van vers en bereid varkensvlees telde 968 VTE in 2022. De top 3 wordt vervolledigd door **Snack Food PocoLoco** uit Roeselare met 732

Snack Food Poco Loco uit Roeselare, dochteronderneming van het Finse Paulig, is met 732 voltijdse arbeidsplaatsen in 2022 de derde grootste werkgever in de West-Vlaamse voedingsindustrie. © Paulig

Agristo uit Wielsbeke ziet zijn tewerkstelling in voltijdse equivalenten toenemen van 197 in 2017 tot 508 in 2022. © Agristo

voltijdse arbeidsplaatsen in 2022. Die onderneming, dochter van het Finse Paulig, is een wereldspeler op het vlak van onder meer tortillawraps en -chips. Het bedrijf binnen de top 30 met de grootste absolute groei van de tewerkstelling is **Agristo** uit Wielsbeke. Deze friet- en aardappelspecialiteitsproducent ziet zijn tewerkstelling in voltijdse equivalenten toenemen van 197 in 2017 tot 508 in 2022. Goed nieuws is ook dat, wanneer we het boekjaar 2022 vergelijken met het boekjaar 2017, weinig bedrijven in de top 30 hun tewerkstelling zagen afnemen. Enkel Westvlees kent een daling van 80 werknemers (in VTE) en **Vandemoortele Izegem** daalde met 12 werknemers (in VTE). De andere afnames zijn beperkt tot één à twee VTE's.

In de top 30 zien we maar liefst 9 verwerkers van diepgevroren groenten en aardappelen. Tussen 2017 en 2022 is hun tewerkstelling met 926 voltijdse eenheden, of 37,4%, toegenomen. Koploper is **Clarebout Potatoes** met 611 werknemers, gevolgd door **Agristo** (508) en **Dujardin Foods** (429).

Van de top 30 West-Vlaamse voedingsbedrijven zijn er acht ondernemingen met buitenlandse eigenaars tegenover 22 familiebedrijven of bedrijven die steunen op Belgisch kapitaal. Kijken we naar de diepvriesbedrijven, dan is hier slechts één, namelijk **Aviko Belgium**, een filiaal van een buitenlandse multinational.

Aangezien de tabel enkel bedrijven vermeldt met maatschappelijke zetel in West-Vlaanderen, ontbreken een aantal grote spelers met maatschappelijke zetel buiten onze provincie maar met

© Greenyard

West-Vlaamse vestigingen. Ten eerste hebben we **YSCO** en **Belgomilk**, beide behorend tot de Belgische zuivelcoöperatie Milcobel. YSCO richt zich op de productie van huismerkijks voor de Europese markt en telde in 2022 in haar vestiging in Langemark meer dan 500 werknemers. Milcobel kondigde recent (juli 2024) de intentie aan om haar dochteronderneming YSCO te verkopen aan Davidson Kempner Capital Management LP, wat betekent dat het bedrijf in buitenlandse handen komt. Belgomilk heeft West-Vlaamse vestigingen in Langemark en Moorslede en telt daar samen meer dan 400 werknemers.

Nog een belangrijke speler is **Cargill NV**. Die firma heeft acht vestigingen in België, waaronder een vestiging in Izegem met meer dan 200 werknemers. Cargill Izegem raffineert oliën en vetten voor verschillende segmenten van de voedingsindustrie (onder meer babyvoeding, frietproducten en margarineproducten) en voor non-foodapplicaties in de autobandenindustrie en de farmacie.

We vermelden ook graag de aardappelverwerker **Lutosa**. Die firma heeft twee productiesites in België, waaronder één in Waregem, met om en bij de 200 werknemers.

Top 30 voedingsbedrijven met maatschappelijke zetel in West-Vlaanderen, rangschikking op basis van de gemiddelde tewerkstelling (in voltijdse equivalenten) in het boekjaar 2022

Rang	Naam	(Deel-) gemeente	Activiteit	Type bedrijf (*)	TEW 2017 (**)	TEW 2022 (**)	Evolutie 2017-2022
1	Alpro	Wevelgem	Plantaardige alternatieven op zuivelproducten	FBM	873	1.002	129
2	Westvlees	Westrozebeke	Vers en bereid varkensvlees		1.047	968	-80
3	Snack Food Poco Loco	Roeselare	Tortillawraps, tortillachips, snacks, kruidenmengsels, salsas, ...	FBM	506	732	226
4	Clarebout Potatoes	Nieuwkerke	Diepgevroren aardappelbereidingen		454	611	157
5	Veurne Snackfoods (Pepsico)	Veurne	Chips en aanverwante	FBM	430	602	172
6	Agristo	Wielsbeke	Diepgevroren aardappelbereidingen		197	508	311
7	Dujardin Foods	Koolskamp	Diepgevroren groenten en fruit		409	429	20
8	Etablissements Joseph Soubry	Roeselare	Pasta, bloem en afgeleide producten		408	421	13
9	Volys Star	Lendelede	Kip- en kalkoenproducten		380	408	28
10	d'Arta	Ardoioe	Diepgevroren groenten en fruit		305	402	97
11	Ardo Ardoioe	Ardoioe	Diepgevroren groenten, kruiden en fruit		376	394	19
12	Aviko Belgium	Proven	Diepgevroren aardappelbereidingen	FBM	251	358	107
13	Greenyard Frozen Belgium	Westrozebeke	Diepvriesgroenten en -fruit		335	334	-2
14	Mowi Belgium	Brugge	Vis en visproducten	FBM	308	307	-1
15	P.B.I. Fruit Juice Company	Zeebrugge	Fruitsappen	FBM	248	251	3
16	Mulder Natural Foods	Roeselare	Ontbijtgranen		206	250	44
17	Baronie Belgium	Brugge	Chocoladeverwerking	FBM	176	239	64
18	Crop's Cold Store	Ooigem	Diepvriesvoeding		15	230	215
19	Ranson	Harelbeke	Producten voor bakkerij, chocolade, horeca, ijsalons en voedingsindustrie		199	223	24
20	Vandemoortele Izegem	Izegem	Bakkerijproducten en spijsvetten		227	216	-12
21	Metagenics Belgium	Oostende	Micronutritie		124	213	90
22	Poppies Bakeries Zonnebeke	Geluvelde	Zoete bakkerijproducten		122	173	50
23	Belga-Meat	Brugge	Vleesverwerking	FBM	0	162	162
24	Be Food!	Brugge	Salades, maaltijdcomponenten en tapas		81	141	60
25	Biscuiterie Jules Destrooper	Lo	Koekjes		141	140	-1
26	Covameat	Wijtschate	Varkensverwerking		90	140	50
27	DV Fresh	Pittem	Groenten en kant-en-klare maaltijdsalades		72	137	65
28	Westfro (***)	Staden	Diepgevroren groenten, fruit, aardappelen en kruiden		131	133	2
29	Poppies Bakeries d'Haubry	Geluvelde	Zoete bakkerijproducten		33	126	94
30	Bio Bakkerij De Trog	Ieper	Biologisch ambachtelijk brood		98	125	27
Totaal					8.243	10.376	2.133

Bron: Bel-first obv jaarrekeningen en individuele raadpleging jaarrekeningen in de Balanscentrale NBB, verwerking: Afdeling DSA, POM West-Vlaanderen en Data & Analyse, Provincie West-Vlaanderen

(*) FBM staat voor 'filiaal van buitenlandse multinational'.

(**) De cijfers hebben betrekking op het boekjaar afgesloten eind 2017, respectievelijk 2022, of in de andere gevallen, afgesloten in de loop van het jaar 2017, respectievelijk 2022.

(***) Het aantal werknemers voor 2022 was onbekend, dus werd het aantal werknemers van 2021 genomen.

Saskia Soete De Boosere, CEO Kortrijk Xpo

“We moeten meer de tijd nemen om echt naar elkaar te luisteren”

Christina Van Geel, Stem & Pen

Al bijna twintig jaar leidt Saskia Soete De Boosere de dans bij Kortrijk Xpo. Ze doet dat met passie voor de stiel en een groot hart voor klanten en medewerkers. Zowel intern als extern krijgt ze grote waardering voor haar werk en haar ondernemende geest. Als CEO wil ze vooral inspireren en de juiste mensen aan de juiste functie koppelen. Zo overstijgt het geheel de som van de delen en kan Kortrijk Xpo groeien en bloeien. Ook al heeft ze zelf geen bedrijf uit de grond gestampt, ondernemerschap zit duidelijk in haar DNA.

Saskia Soete De Boosere: Ik heb een gelukkige kindertijd gehad in Wevelgem. Een warm gezin, leuke vrienden, vlotte studies. De ondertoon was zeer positief. Alles was toen ook nog veel eenvoudiger. Na de lagere school kon je in het middelbaar in Wevelgem enkel ‘moderne’ studeren, dus deed ik dat maar. Je stelde je daar verder geen vragen bij. Ik kon makkelijk mee op school, er waren geen obstakels in mijn persoonlijke leven: alles verliep goed. Je vindt dat op dat moment ook allemaal normaal. Pas later heb ik beseft wat voor een zorgeloze en gelukkige tijd dat was.

Ik kom uit een arbeidersgezin en ik ben de oudste van twee. Voor mijn ouders was het best wel een opgave om ons verder te laten studeren. Ze kenden het idee van hogere studies ook niet.

Na lang aandringen mocht ik van mijn mama Politieke en Sociale Wetenschappen in Leuven studeren. Maar als ik niet geslaagd was en herexamen had, dan moest ik terugkeren naar Wevelgem. Ik had dus geen andere keuze dan te zorgen dat ik slaagde (*lacht*). Daar ben ik mijn mama nog altijd dankbaar voor. Ze heeft me de kans gegeven om te studeren en me tegelijkertijd gestimuleerd om die kans ten volle te benutten. Ik heb daardoor ook een groot verantwoordelijkheidsgevoel gekweekt. Als ik iets wil bereiken, zal ik er nu nog alles aan doen om het te doen lukken.

35 jaar bij Xpo

Tot mijn veertiende zat ik meestal met mijn neus in de boeken. Ik las ontzettend graag. Pas daarna heeft mijn sociale en extraverte kant zich ontplooid en ben ik me meer gaan interesseren voor de wereld rondom mij. Even wilde ik graag journalist worden: een stukje van de wereld veranderen door hem als journalist bloot te leggen en aan te klagen. Maar ik heb snel ontdekt dat mijn commerciële kant sterker doorweegt.

Na mijn studies ben ik aan de slag gegaan bij Kortrijk Xpo. Ik heb nooit ergens anders gewerkt. Het moet zijn dat ik me hier goed voel. 35 jaar werk doen dat je niet graag doet, zou maar triestig zijn (*lacht*).

Ik ben hier ‘grootgebracht’ door de vorige directeur, Yvon Vanden Abeele. Hij was mijn mentor en mijn voorbeeld. “A company is a safe haven for employment, as long as it is winning in the marketplace”, zei hij. Dat heb ik altijd onthouden. Niet alleen voor Kortrijk Xpo en de aandeelhouders, maar vooral ook voor onze medewerkers doe ik extra hard mijn best om ervoor te zorgen dat onze onderneming goed draait.

“Het leven wordt voorwaarts geleefd en achterwaarts begrepen.”

Door dit werk te doen, heb ik pas echt goed begrepen dat dit aansluit bij wie ik ben. Vooraf had ik daar geen flauw idee van. Het leven wordt voorwaarts geleefd en achterwaarts begrepen, zeggen ze. Ik geloof dat dat klopt.

Groeien als mens en als organisatie

Als je het in volume bekijkt, heb ik misschien veel gewerkt in mijn leven, maar het voelde nooit aan als werk. Dingen mogen realiseren, aan de groei van een bedrijf werken in een prachtig team. Elke dag de kans krijgen om jezelf te ontwikkelen, dat voelt na al die jaren nog altijd als een cadeau. Uiteraard zijn mijn gezin en mijn familie me zeer dierbaar. Maar ook mijn werk heeft voor een groot stuk mee bepaald wie ik geworden ben. Wat ik doe, is heel nauw verbonden met wie ik ben.

En als je organisatie groeit en sterker wordt, groei je als mens mee. De baseline van Kortrijk Xpo is ‘creating meaningful connections’. Dat vat perfect onze missie samen. Terwijl we vroeger enkel een eventlocatie waren, organiseren we nu zelf beurzen over heel Europa in alle mogelijke sectoren: voeding, bouw, industrie. In al die sectoren leren we mensen en methodieken kennen. Dat is ongelooflijk verrijkend, zowel voor onze organisatie als voor ons als mens. Soms moet je de confrontatie aangaan met andere culturen om beter te begrijpen wie je zelf bent. De eerste keer dat je naar het

buitenland gaat bijvoorbeeld, denk je dat iedereen is en redeneert zoals wij dat doen. Het is maar in de confrontatie dat je begrijpt hoe je zelf in mekaar zit.

Ik heb zelf geen bedrijf uit de grond gestampt maar ik heb wel een ondernemende geest. Dat geldt bij uitbreiding voor de meeste mensen in onze organisatie. Een beurs voorbereiden en op poten zetten is een onderneming op zich. Creativiteit, flexibiliteit, goed omgaan met piekmomenten en deadlines: het zijn stuk voor stuk ondernemerskwaliteiten die bij ons ook van pas komen. Ik noem ons graag *intrapreneurs*: we ondernemen binnen de organisatie. Dat is vrij uniek: je ervaart de veiligheid en de structuur van een organisatie en je hebt tegelijk de vrijheid om zelf dingen te realiseren.

De business van de vijf zintuigen

Als beursorganisator bevinden we ons aan de start van het businessproces. We plaatsen vraag en aanbod bij elkaar en creëren ontmoetingen en connecties. Hoe lastig de coronajaren ook geweest zijn, voor ons heeft die periode onze maatschappelijke meerwaarde blootgelegd en bewezen. Voordien waren er stemmen die de fysieke generatie in vraag stelden. Alles zou digitaal worden, dat was een pak efficiënter en moderner. Door corona móést alles plots digitaal gebeuren. Het fysieke contact viel helemaal weg. Mensen in verschillende sectoren hebben dat toen als een groot gemis ervaren.

Wij zijn er zelf altijd van overtuigd geweest dat mensen mensen triggeren, en dat dat in eerste instantie het best fysiek gebeurt. We zijn de business van de vijf zintuigen. Wil je mensen laten kennismaken met een product, dan moeten ze dat kunnen zien, horen, ruiken, proeven en voelen. Dat fysieke contact is een noodzakelijke eerste stap in het hele businessproces. Door deel te

nemen aan een beurs en te connecteren met mogelijke klanten creëer je als ondernemer vaak een jaar lang business. Dat is uiteindelijk waarom we doen wat we doen: bedrijven en bezoekers connecteren zodat ze iets voor elkaar kunnen betekenen.

Fysieke ontmoetingen

Beurzen connecteren bedrijven niet alleen met mogelijke klanten, maar ook met collega-ondernemers. Een halfuurtje voor de beurs start, loop je spontaan nog even binnen bij je buur op de expo, ook al is dat misschien een concurrent. Er ontstaat een uitwisseling: "Ervaar jij ook die en die problemen? Hoe ga jij daarmee om?" Tijdens corona waren veel bedrijven de voeling binnen de sector kwijt. "Het was net of we blind moesten vliegen", vertelden ze ons. Je pakt nu eenmaal niet makkelijk de telefoon om naar je concurrent te bellen en je zorgen te delen, maar op een beurs gebeurt dat heel spontaan.

"In de zomer wandel ik in mijn eentje camino's naar Santiago de Compostella."

We zijn gesterkt in het geloof dat fysieke ontmoetingen altijd nodig zullen zijn, uiteraard aangevuld met een digitale component. Veel vakbeurzen vinden bijvoorbeeld om de twee jaar plaats omdat bedrijven voldoende innovatief uit de hoek moeten kunnen komen. Dat vraagt tijd. Wij creëren dan een digitaal platform om het contact en de uitwisseling in de tussenperiode warm te houden. We zorgen voor een digitale verbinding tussen de fysieke hoogtepunten.

Passie voor wandelen

Een kleine tien jaar geleden ben ik beginnen te wandelen. Privé werd ik met een moeilijke situatie geconfronteerd

en ik heb dat voor een stuk van mij afgewandeld. Sindsdien wandel ik ontzettend graag. Ik ben niet bijzonder sportief aangelegd maar ik ben wel taai, en dat is een goeie eigenschap voor een wandelaar. Ik vind het zalig om lang in de natuur te wandelen, in heel gevarieerde landschappen en contexten.

's Weekends trek ik er vaak met vriendinnen op uit en in de zomervakantie wandel ik in mijn eentje geregeld camino's naar Santiago de Compostella. Als je wekenlang alleen op stap bent, moet je goeie maatjes met jezelf zijn. Je leert jezelf echt kennen en dat kan maar beter een positieve ervaring zijn. Daarnaast zijn de ontmoetingen met andere pelgrims een geweldige bonus. Als je geen zin hebt om te babbelen, stap je in stilte. Maar als je wil connecteren, kom je de meest fantastische mensen van over de hele wereld tegen. Eén of twee dagen ben je samen onderweg, daarna kom je elkaar nooit meer tegen. Dat creëert een zekere vrijheid. Mensen zijn heel snel heel openhartig en voeren diepe gesprekken met elkaar. We voelen ons ook allemaal verbonden, want we stappen per slot van rekening naar eenzelfde doel, letterlijk.

Een van mijn meest memorabele ontmoetingen was met een priester uit Puerto Rico. Het regende die dag onophoudelijk en ik had een zware tocht voor de boeg. Negen uur lang hebben we samen door de regen gestapt. In mijn dagelijkse leven zou ik een priester niet spontaan naar zijn roeping durven te vragen, waarom hij doet wat hij doet, of hij twijfelt. Maar de afstand die je samen aflegt verkleint de afstand tussen mensen. Het was een ongelooflijk verrijkend gesprek.

Een andere ontmoeting die me is bijgebleven, was met een vriendelijke oude man in een Spaans dorpje. Ik verstond letterlijk niets van wat hij zei, enkel het woord *mercado*. Wat verderop was er een markt. Daar wil hij naartoe,

"Door deel te nemen aan een beurs creëer je als ondernemer vaak een jaar lang business."

dacht ik. Arm in arm hebben we de hele toer van de markt gedaan. Bij ieder kraam deed hij een heel verhaal en op het einde begon iedereen telkens smakelijk te lachen. Ik denk dat hij hen wijsmaakte dat ik zijn nieuwe vriendin was of zo. Ik heb hem maar niet tegengesproken (*lacht*). Op het einde zijn we nog een koffie gaan drinken. Zo zie je maar dat je zelfs zonder woorden connectie kan maken. Al ben ik nu wel Spaans aan het leren om toch iets te kunnen begrijpen als ik nog eens zo'n oudere man tegenkom. Dan kan ik tenminste meelachen.

Eenvoud van het leven

Tijdens die tochten ben ik ook telkens weer geraakt door de eenvoud van het leven. Je staat op en je moet niet beslissen wat je die dag gaat doen. Je wandelt, klaar. Je hoeft je zelfs niet af

te vragen waarnaartoe, gewoon van a naar b. Je kan een perfect gelukkige dag hebben met enkel een kleine rugzak, een fles water en een stuk brood. Meer heb je niet nodig. En dan denk ik wel eens: waarom maken we het in de rest van het jaar zo ingewikkeld?

Toch zou ik mijn werk en mijn sociale contacten in België niet kunnen missen. Ik denk dat het wandelen de dynamiek en de drukte van het dagelijkse leven in balans houdt. Het is een aangenaam tegengewicht. Van enkel kalmte zou ik ook onrustig worden, ik ken mezelf een beetje (*lacht*). Maar goed, we sleuren wel veel ballast mee in ons leven. Terwijl je echt niet zoveel nodig hebt, zolang je het maar goed stelt. We moeten dat meer beseffen in onze drukke samenleving. Het helpt je om op de essentie te focussen.

Wat heeft de wereld nodig? Dat we echt luisteren en elkaar proberen te begrijpen. "Ik ben heel sociaal", hoor je verkopers soms zeggen, "ik kan goed babbelen". Maar de beste verkoper luistert vooral heel goed. Dan pas hoor je wat de persoon aan de andere kant nodig heeft, wat hij of zij zoekt. Ook op menselijk vlak is dat heel belangrijk. Het maakt dat je beter begrijpt waarom iemand doet wat hij doet en zegt wat hij zegt. We trekken zo snel onze conclusies dat we dingen vaak verkeerd interpreteren. Dat vervreemdt ons van elkaar. We zouden meer tijd moeten nemen om echt te luisteren. Een stoofpotje is nog altijd het lekkerst als het een aantal uren heeft staan pruttelen op het vuur. Sommige dingen hebben gewoon tijd nodig.

© Luc Demiddele

Deelname aan tv-programma's heeft positieve impact op ondernemingen

Bart Vancauwenberghe, freelancejournalist

Als ondernemingen op televisie verschijnen, zorgt dat vaak niet alleen voor een toename in naamsbekendheid, maar ook voor directe groei en langetermijngewinst. Ook voor starters blijkt een strategisch gepland mediaoptreden een belangrijke schakel in hun groeiproces. We onderzochten de verhalen van enkele West-Vlaamse bedrijven en een gemeentebestuur en polsten naar de impact van hun tv-verschijning.

De voorbije jaren zijn West-Vlaanderen en West-Vlaamse ondernemingen steeds vaker een dankbaar onderwerp voor fictie en reality op de Vlaamse tv. Denk maar aan series als *Eigen Kweek* en *Chantal*, die een toeristische boost

teweegbrachten in de Westhoek. Of wat gedacht van *Andermans Zaken*, waarin Kamal Kharmach noodlijdende bedrijven zoals Bakkerij Laurens uit Varsenare of Atelier Depoorter uit Ledegem te hulp schoot en hun in een ruk ook nationale

faam bezorgde. Verschillende studies tonen dat in elk geval aanwezigheid op sociale media een positieve impact heeft op bedrijven, maar ook een tv-optreden zorgt voor een merkbaar verschil, zo blijkt uit onze rondvraag.

B&B BBruT (Dudzele): "Onze boekingen gingen door het dak"

Soms kan terugkeren op een eerder genomen beslissing een enorm voordeel opleveren. Vraag dat maar aan Saskia Vandermeersch en David Verheyden. Zij zijn de uitbaters van BBruT, een karaktervolle B&B verscholen in de polders tussen Damme en Knokke, en behaalden een topscore in het VTM-programma *Met Vier in Bed*.

"Anderhalf jaar nadat we een hofstede uit 1824 volledig tot een B&B hadden verbouwd vroeg het productiehuis van *Met Vier in Bed* of wij aan hun programma wilden meedoen. Aanvankelijk hielden we de boot af omdat we eigenlijk nog in volle opstartfase zaten. Toen de

programmamakers ons opnieuw contacteerden, hebben we uiteindelijk toch gesprongen", legt David uit. In tegenstelling tot sommige andere deelnemers, hanteerden Saskia en David geen tactiek om zo goed mogelijk uit het programma te komen. "Tijdens de opnameweek zijn de vier deelnemende

B&B's gesloten en weet je pas 15 minuten vooraf waar je naartoe mag, zodat je niet met bepaalde vooroordelen naar je collega's gaat. We lieten aan de andere deelnemers weten dat we vooral hoopten iets van hen op te steken omdat we zelf nog niet zo lang bezig waren. Het deed ons plezier dat de drie anderen vanuit dezelfde visie 'ja' hadden gezegd. Mede daardoor hebben we allemaal een heel fijne week beleefd", pikt Saskia in.

"We hebben de deelnemers ontvangen zoals we dat met alle gasten doen"

Saskia Vandermeersch, BBruT

Perfekte score

Die ervaring werd voor BBruT nog fijner toen ze met 90 op 90 de perfecte score behaalden. "We hebben de andere deelnemers ontvangen zoals we dat

met al onze gasten doen. Een andere aanpak zou ook gewoon onfair zijn en geforceerd overkomen. Dat heeft dus mee tot die fantastische maximumscore geleid, die in de media uitvoerig is opgepikt. Onze boekingen gingen door het dak: waar je als B&B normaliter nooit maanden op voorhand volzet bent, hebben we nu tot oktober dit jaar elke dag gasten. We krijgen nu nog bezoekers over de vloer die een jaar geleden hebben geboekt."

"Als gevolg daarvan hebben we zeven dagen op zeven gewerkt, ook wegens een nevenproject dat we vroeger dan

gepland hebben gerealiseerd. Toen veel fietsers ons via het programma ontdekten en vroegen of ze hier iets konden drinken tijdens hun ritje, moesten we die mensen eerst beleefd afwimpelen. We wilden immers de rust van de B&B-gasten niet verstoren. Daarom hebben we onze mooie grote hooischuur omgebouwd tot een pop-up Summer Bar(n), die open is van half juli tot half september. Ook daar hebben we de voorbije zomer heel veel gasten mogen ontvangen."

David en Saskia zijn erg dankbaar voor de kans om aan het programma mee te doen en de boost die BBruT daardoor

heeft gekregen. "In oktober hebben we eindelijk een vakantie gepland, na dus ruim een jaar zeven op zeven te hebben gewerkt. We zijn van plan om heel af en toe een korte reservatiestop in te lassen, zodat we ook kleine aanpassingen of toevoegingen kunnen doen zonder het comfort van onze gasten te verstoren", besluit het tevreden koppel.

Immo Habitat (Poperinge): "Sterke instroom van nieuwe panden"

Huizenjagers is een programma op Play4 waarin drie makelaars op zoek moeten naar het meest geschikte huis voor hun kandidaat-kopers. Voor Jason Platteeuw van Immo Habitat, met kantoren in Poperinge en Wevelgem, draaide zijn deelname uit op een schot in de roos.

"Toen de programmamakers mij een eerste keer contacteerden, hield ik nog de boot af: zo'n programma kan je maken of kraken. Bij het tweede telefoontje konden ze mij wel overtuigen. Bovendien had mijn collega Fries Blancke in 2021 al met succes deelgenomen."

"De opnames vonden plaats in de warmste week van september 2023. Het waren erg intensieve dagen", herinnert de Poperingenaar zich. "Het was vooral leuk om andere makelaars live bezig te zien. Zelf kon ik mijn sociaal-technische talenten goed aan bod laten komen: ik vind het essentieel om mensen correct te informeren, zeker over alle technische aspecten van een woning."

"Het was leuk om andere makelaars live bezig te zien"

Jason Platteeuw, Immo Habitat

Storm aan reacties

Jason kwam niet alleen als winnaar van die aflevering uit de bus, maar haalde de hoogste score die in tien seizoenen van *Huizenjagers* werd opgetekend.

"De uitzending in de zomer van dit jaar leidde tot een storm aan reacties. Naast interesse van verschillende media kreeg ons kantoor ook te maken met een explosieve stijging van vragen naar schattingen, zelfs voor panden mijlenver uit onze buurt. Een ander fijn gevolg is de sterke instroom van nieuwe panden uit onze omgeving. Dat is erg belangrijk, zeker nu we als immobielkantoor in het inkoopseizoen zitten. Daardoor zal het nog wel een tijdje erg druk blijven, maar dat hebben we er graag voor over."

Immo Habitat nam de voorbije jaren met drie makelaars aan *Huizenjagers* deel. "Zowel Fries Blancke, Bénédicte

Vandendriessche als ikzelf werden door de kandidaat-kopers als winnaars gekozen. Naar mijn gevoel danken we dat vooral aan onze vernieuwende aanpak, waarbij we echt heel gericht naar de behoeften van de mensen luisteren. Je moet altijd mee zijn: met de wetgeving, maar zeker ook met hun verhaal."

De immobielmarkt is vrij stabiel, vindt Jason. "In 2023 verkocht ik 106 huizen, eind augustus waren dat er 87. De verkoop zit dus in dezelfde lijn, al duurt het misschien iets langer voor mensen toehappen. Ergens is dat ook positief: mensen zijn zich nog meer bewust van wat ze kopen", besluit hij.

Saskia Vandermeersch: "We krijgen nu nog bezoekers over de vloer die een jaar geleden hebben geboekt." © Kurt Desplenter

Jason Platteeuw: "Een fijn gevolg van mijn deelname aan *Huizenjagers* is de sterke instroom van nieuwe panden uit onze omgeving." © Filip Lanzweert

Gemeente De Haan: "Gedroomde vorm van citymarketing"

Wie dit voorjaar op VRT de fictieserie *Juliet* volgde, heeft ongetwijfeld gemerkt dat daarin een prominente rol was weggelegd voor De Haan-Wenduine als locatie.

"Productiehuis Eyeworks heeft ons in de loop van 2022 gecontacteerd met de vraag of ze bij ons mochten filmen. Onze gemeente was immers in het script voorzien: Charlotte De Bruyne vertolkt een politie-inspecteur die na het onverwachte overlijden van haar vader uit Brussel terugkeert naar haar geboortedorp De Haan", verduidelijkt Dennis Bouwens, directeur toerisme bij de gemeente De Haan. "We zijn toen samen met Eyeworks op zoek gegaan naar plekken om te filmen. Alleen filmen in het gemeentehuis was op dat moment minder evident omdat het in de steigers stond."

Internationale productie

Voor de kustlocatie was dit een ideale en laagdrempelige vorm van citymarketing. "Het was een grote meerwaarde dat

het om een internationale productie gaat", vervolgt Dennis. "De Duitse zender ZDF kreeg in het najaar van 2023 de primeur om de serie aan het publiek te tonen. Omdat we hier behoorlijk wat Duitse toeristen en tweedeverblijvers hebben, was dat voor ons een grote troef. Vervolgens kwam de serie op de Nederlandse streamingdienst Videoland, waarna ze dit voorjaar op VRT is vertoond. Ik heb zelf al regelmatig gekeken op ZDF omdat ik erg benieuwd was naar de manier waarop onze gemeente in beeld werd gebracht. Onder meer de begingeneriek, waarin een drone filmt hoe je De Haan binnenrijdt, konden we best wel smaken."

De impact van de serie op het aantal toeristen is moeilijk meetbaar, al heeft De Haan actief op de serie ingespeeld.

"We hebben een wandelkaart gecreëerd, waarin mensen een twintigtal filmlocaties konden bezichtigen. Daar was behoorlijk wat interesse voor.

"We moesten zelf geen financiële inspanningen leveren"

Dennis Bouwens, directeur toerisme De Haan

Omdat we voor *Juliet* geen financiële inspanningen hebben moeten leveren, was dit een erg dankbare manier om onze gemeente in de kijker te zetten. Westtoer heeft, ook omwille van het internationale karakter, wel een bijdrage geleverd", besluit Dennis Bouwens.

Dennis Bouwens (Gemeente De Haan): "Het Duitse ZDF kreeg de primeur om *Juliet* uit te zenden. Omdat we veel Duitse toeristen hebben, was dat een extra troef." © Thomas Nolf, Eyeworks

Boury Restaurant (Roeselare): "Laatste reservaties raken sneller opgevuld"

In *Celebrity Masterchef* op Play4 draafde Inge Waeles als jurylid op. Voor de gastvrouw van driersterrenrestaurant Boury uit Roeselare was het een fijne kennismaking met de televisiewereld.

"Nochtans verliep de eerste ontmoeting met de programmamakers nogal chaotisch", lacht ze. "Tim en ikzelf waren de verkennende onlinemeeting rats vergeten. Toen we toch inlogden, besliste ik in een opwelling om de mensen van het productiehuis mee te nemen voor een virtuele blik achter de schermen. Blijkbaar viel dat erg in de smaak, want plots wilden ze me absoluut als jurylid. Omdat ik vreesde dat de tv-wereld een heel andere wereld zou zijn die compleet buiten mijn comfortzone valt, hebben ze me toch moeten overtuigen. Uiteindelijk bleek mijn vrees onterecht: het team van productiehuis Banijay Belgium bestaat uit heel lieve mensen die erg professioneel werken en – net als wij in onze stiel – vooral kwaliteit willen brengen."

De opnames gingen gepaard met lange dagen die veel tijd en energie vergden. "Eigenlijk was dat voor mij niets nieuws, want in het restaurant is dat ook het geval. Aanvankelijk was ik wat onwennig voor de camera's, maar gaandeweg ben ik daarin gegroeid. Het is ook een leuke manier om bekende Vlamingen op een andere manier te leren kennen. Dan ontdek je dat zij, net als iedereen, gewone mensen zijn met hun eigen zorgen. Ik voel me prima binnen de 'veilige' cocon van ons restaurant, maar het was verrijkend om er even uit te komen."

"Opnamedagen vergden veel tijd en energie, net als in ons restaurant"

Inge Waeles, Boury Restaurant

Focus op restaurant

Inge kreeg heel wat fijne reacties op haar rol als jurylid. "Veel mensen vinden mijn West-Vlaamse tongval leuk, anderen hadden er blijkbaar wat meer moeite mee, maar de meeste commentaren waren heel positief. Ook in het restaurant spreken veel mensen me erop aan. Vermoedelijk heeft *Celebrity Masterchef* wel tot extra reservaties voor Boury geleid, maar dat is moeilijk meetbaar. Voordien draaiden we ook al nagenoeg uitsluitend volle bezettingen. Misschien raken de laatste vrije gaatjes nu wat sneller opgevuld, maar het is niet dat tienduizenden mensen ons via het programma plots hebben leren kennen.

Als onze naamsbekendheid de jongste jaren nog is gegroeid, heeft dat vooral met het binnenhalen van die derde ster te maken. Dat is en blijft de belangrijkste reden waarom mensen zich door ons culinair willen laten verwennen."

Celebrity Masterchef hoeft voor Inge niet de poort naar andere programma's open te beuken. "Ik wil me vooral blijven focussen op het restaurant. Als ik wegens het programma of omwille van de kinderen sporadisch eens een service mis, krijg ik al het gevoel dat ik ons team in de steek laat. Wat er ook gebeurt: Boury zal altijd prioritair blijven."

Inge Waeles (Boury Restaurant): "Onze naamsbekendheid heeft toch vooral te maken met het binnenhalen van die derde ster." © Kurt Desplenter

Blackboxx (Brugge): “We zouden het meteen opnieuw doen”

In *Blind Gesprongen* op VTM zie je mensen een verrassende carrièreswitch maken. Een cruciale locatie voor het programma is Blackboxx in Brugge. Verantwoordelijke Khadija Ouchoukout is wat blij dat de coworkingplek zo prominent in beeld komt..

“Vermoedelijk hebben we wat geluk gehad dat de programmamakers uitgerekend bij ons zijn terechtgekomen”, legt Khadija uit. “De regisseur is van het Brugse en was op zoek naar een locatie met voldoende ruimte en een aangenaam interieur. Na een verkennend bezoek aan Blackboxx kwam al snel de vraag of we dit wilden doen. Voordien heb ik toch even overlegd met de belangrijkste gebruikers van onze coworking, want dit kon voor hen ook implicaties hebben. Iedereen bleek heel enthousiast en bereid om zich een beetje aan te passen.”

Dat was nodig, want de opnames vonden plaats op de benedenverdieping, waar ook de vergaderzalen zijn. “De andere gebruikers wisten wanneer ze stil moesten zijn en beter in aparte ruimtes konden bellen. Zeker tijdens het eerste seizoen was het voor iedereen nog wat zoeken, maar voor de tweede reeks ging alles veel vlotter, ook omdat de mensen van productiehuis Geronimo dan al perfect wisten hoe ze de setting optimaal konden gebruiken en in beeld brengen.”

“Blind Gesprongen heeft ervoor gezorgd dat meer mensen onze coworking ontdekten.”

Khadija Ouchoukout, Blackboxx

Zichtbaarheid is meerwaarde

Khadija maakte tijdens de opnames van de gelegenheid gebruik om op sociale media wat ruchtbaarheid te geven aan de deelname van Blackboxx aan *Blind Gesprongen*. “Zeker tijdens het tweede

Khadija Ouchoukout (Blackboxx): “Er zijn sinds *Blind Gesprongen* meer aanvragen binnengekomen, al kunnen die ook het gevolg zijn van onze eigen marketinginspanningen.” Presentatrice Nora Gharib op de foto. © Blackboxx

seizoen merkten we dat mensen ons sneller herkenden. Die zichtbaarheid biedt echt een meerwaarde, al is het moeilijk om te meten of daardoor meer mensen onze ruimte als werkplek gebruiken. Er zijn effectief meer aanvragen binnengekomen, ook van grote ondernemingen, maar die kunnen ook het gevolg zijn van onze eigen marketinginspanningen. Zelf geloof ik wel degelijk dat *Blind Gesprongen* ervoor heeft gezorgd dat meer mensen ons hebben ontdekt.”

Het hele Blackboxx-team heeft de deelname aan *Blind Gesprongen* als een

heuse meevaller ervaren. “Het was een unieke beleving, ook al verliepen de opnames in vrij korte periodes: het eerste seizoen was dat vier dagen, voor reeks twee hadden de programmamakers maar twee dagen nodig. Bovendien heeft het Geronimo-team de geste gedaan om voor de andere Blackboxx-gebruikers een lunch te voorzien. Iedereen heeft dat geapprecieerd. Door die positieve ervaring zijn we daarom wel geneigd om, als er interesse zou zijn, onze coworkingplek ook voor andere televisieopnames open te stellen.”

Abonnement

Een abonnement is gratis. Het tijdschrift West-Vlaanderen Werkt verschijnt tweemaal per jaar. Registreren kan via: www.kenniswest.be/westvlaanderenwerkt

Overzicht

De meest actuele artikels en dossiers en het archief van de edities van West-Vlaanderen Werkt vindt u op: www.westvlaanderenwerkt.be

Volg ons nu ook op LinkedIn:

[in Provincie West-Vlaanderen](#)

COLOFON

De artikelen in West-Vlaanderen Werkt zijn niet noodzakelijk de weergave van standpunten van de redactie of van het Provinciebestuur. Bij naamvermelding verschijnt de bijdrage onder de verantwoordelijkheid van de auteur.

Reproductie van of verwijzing naar een van deze artikelen mag uitsluitend met correcte vermelding van de auteur en bron en mits de redactie een kopie krijgt.

Expertenpool: Sofie Barremaecker (Syntra West), Larissa Deblauwe (VIVES), Ilse Defruyt (POM West-Vlaanderen), Charlotte Destoop (TUA West), Julie Labaere (Howest), Inge Priem (Provincie West-Vlaanderen), Lode Vanden Bussche (Provincie West-Vlaanderen), Brecht Vanruymbeke (POM West-Vlaanderen), Jeroen Vanthournout (Leiedal), Peter Verheeeke (Provincie West-Vlaanderen), Julie Verhooghe (Kabinet gedeputeerde Jean de Bethune), Nikita Vindevogel (Howest).

Coördinatie en hoofdredactie

Arno De Wispelaere, KennisWest
Koning Leopold III-laan 41
8200 Brugge (Sint-Andries)
T. 050 40 71 30
E-mail: arno.dewispelaere@west-vlaanderen.be
www.kenniswest.be/westvlaanderenwerkt

Medewerkers

Journalisten: Joyce Mesdag, Tanja Termote, Bart Vancauwenberghe, Christina Van Geel, Dirk Van Thuyne
Fotografen: Ateljé D, Foto Jan, Jan Darthet, Luc Demiddele, Kurt Desplenter, Filip Lanszweert, Thomas Nolf, Wouter Rawoens
Lectoren: Conny Van Gheluwe, Miek Van Tricht

Verantwoordelijke uitgever

Stijn Lombaert, Provinciegriffier
Provinciehuis Boeverbos
Koning Leopold III-laan 41
8200 Sint-Andries (Brugge)

Vormgeving & druk: sectie Digitaal Design & Productie, Provincie West-Vlaanderen

Andere fotobronnen van deze editie

Agristo, Blackboxx, Club Media House, Ecorobotix, Eyeworks, Fluvius, Greenyard, Paulig, POM West-Vlaanderen, TVH Equipment, Unilin

Cartoons: Lectr
Coverfoto: Kurt Desplenter

ISSN 1374-6235

We zijn lid van We Media.

Persoonsgegevens worden verwerkt volgens de bepalingen van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van 24 mei 2016. Meer info: zie www.west-vlaanderen.be/privacy.

West-Vlaanderen Werkt wordt u gratis toegestuurd. Indien uw gegevens onjuist zijn of indien u het tijdschrift niet meer wenst te ontvangen, dan kunt u zich altijd uitschrijven via www.kenniswest.be/mijn-abonnementen.

Uw persoonlijke gegevens worden niet aan derden overgemaakt.

West- Vlaanderen Werkt

De polsslag van de
West-Vlaamse economie

West-Vlaanderen Werkt focust op de sociaal-economische dynamiek in de provincie. We publiceren zowel vaste rubrieken als dossiers met unieke analyses en journalistiek onderzoek. We bestrijken een breed palet aan onderwerpen en schenken bijzondere aandacht aan interessante nieuwe ontwikkelingen bij ondernemingen en overheid.

Volg op elk moment de meest recente artikels via

www.westvlaanderenwerkt.be

Twee maal per jaar bundelen we alle verschenen stukken in een fysieke editie.

Wil je via mail op de hoogte blijven van nieuwe artikels of West-Vlaanderen Werkt gratis ontvangen in je brievenbus?

Abonneer je in beide gevallen via

www.kenniswest.be/mijn-abonnementen

